

Katona István: Fagyhalál

A senior fotóművészek képei a 8–9. oldalon

Komlós Attila

Túrák a Pireneusokban

5. oldal

Kardhordó Kálmán

Bélyegvilág

13. oldal

Rónaky Edit

A karácsonyi mézesek Nagyasszonya

7. oldal

Kocsis József

Namma pihen

3. oldal

Jéki László

Fizikai és kémiai Nobel-díjasok

21. oldal

Kóta Dénes

A régi karácsony

11. oldal

*Szeretetteljes
karácsonyt*

és

boldog

új évet

kíván

a

HETED **HÉTHATÁR**

Tartalom

Kocsis József könyve	
Kamarás Klára versei	4
Komlós Attila:	
Túrák a Pireneusokban	5
Jéki László:	
IgNobel-díjak 2008	6
Rónaky Edit: A karácsonyi	
mézesek Nagyasszonya	7
Tám László rovata:	
Seniorok fotói	8–9
Videcz Ferenc:	
Lesifotók – 4.	10
Kóta Dénes:	
A régi karácsony	11
Antos Árpád:	
Barangolások Erdélyben	12
Kardhordó Kálmán:	
Bélyegvilág	13
Kisslaki László:	
Megjöttek a pásztorok	14
Fiatalok oldala	
Vers, próza, rajz	15
Rejtvények, varázskép	16–17
Szarvas István: Coelho-naptár	
Szarvas István: Fordítóprogram	18
Czupy György: A régi Sellye	
Trebbin Ágost írása	20
Jéki László: Fizikai és	
kémiai Nobel-díjasok	21
Rónai Béla: Magyarul – magyarul	
Lelkes Miklós,	
Taschner Frigyes versei	22
Regényi Ildikó: Mondák-kísérte	
utazás a Kárpátalján – 1.	23
Dr. Vargha Dezső:	
Fejezetek a Gulag történetéből	24
Bányai Tamás:	
Jegyzetek	25
Magyar Kornél:	
Szerencsés csillagzat...	26
Motesiky Árpád (Felvidék):	
Vadászkönyha	27
Szigetvári Krisztián 2/3 oldala	
Rónaky Edit: Humor	28
Logika- és memóriafejlesztés	29
Az Alexandra újdonságai	30
Rádióműsor, könyvajánló	31

L. Csépanyi Katalin

L. Csépanyi Katalin

I. évfolyam 1. szám: 1997. december 5.

E számunk megjelenési napja: december 5. Mint ahogy az első Hetedhéthatár is megjelent, 1997. december 5-én, csakhogy ez a mostani már a 241. lapszám. Óhatatlanul emlékezni kell...

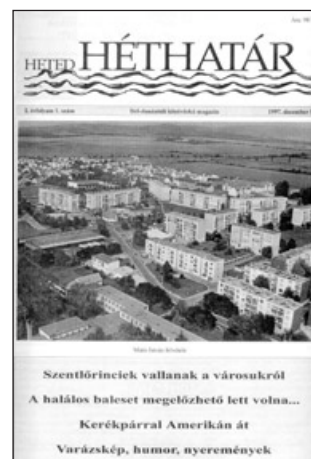
Amikor 1997 őszén még csak terveztük az újságot, aminek már majdnem volt címe, de az engedélyeztetésnél kiderült, hogy a Héthatár már foglalt, édesanyám és Kurucz Gyuszi mondta ki a bűvös hetedhéthatár szót, ami azonnal jól csengett minden fülnek. Pedig a számítógép nem ismeri, mindig aláhúzza piros hullámvonallal ahányszor csak leírom – mert a nevében is benne van, hogy gép, nem értelmezheti ezt az értelmetlen szót: hetedhéthatár.

Mi viszont, akik a Hetedhéthatár újság köré gyűltünk, tudjuk, mit jelent: nemcsak a határtalanságot, hanem alkotók, készítők, támogatók, olvasók együttesét, egy megnevezhetetlen zsinórral összekapcsolódó közösséget. Kortól, lakhelytől függetlenek gyülekezését, akik a jó szót adni tudják és akik a jó szót fogadni tudják. Családdá forrtunk az elmúlt több mint egy évtizedben: bánatunk és örömünk egyaránt volt. Barátaink távoztak el: Szigetvári János, Drelicska Attila, dr. Mándoki László, Solymos Iván, Káplár László, dr. Hegedüs Sándor, Czupy György, Szántó Dezső, Juhani Nagy János, Kurucz Gyula, Kóta Dénes, és jöttek sorra az újszülöttek, jelezve, hogy érdemes folytatni, lesz utánpótlás.

Az eltávozottak erőt adnak: emberségük, tudásuk, hitük a lapban hozzásegít a folytatáshoz. Bár nagyon hiányzik a tényleges jelenlétük, mégis velünk vannak, és nemcsak a régi lapszámokban olvashatók az írásaik, hanem az interneten is – így az alkotások eljutnak sok-sok pontjára a világnak, hetedhéthatáron is túlra.

A hasonló a hasonlóhoz húz elvén az alkotói kör folyamatosan bővült, idetaláltak Pécsre messziről, sokan: Sopronból, Lentiből, Letenyéről, Budapestről, Miskolcra, a Felvidékről, Amerikából, Németországból.

241 lapszámmal, tizenegy Hetedhéthatár-füzettel és két könyvvel magunk mögött várjuk a folytatást mi is... Mit hoz 2009 és a további évek a Hetedhéthatár életében?

Web-ajánló

www.hetedhethatar.hu

186 szerzőnk 2537 alkotása olvasható a Hetedhéthatár web-oldalán

Lapunkat rendszeresen szemlézi Magyarország legnagyobb médiafigyelője

az **OBSERVER**

Observer Budapest
Médiafigyelő Kft.

1084 Budapest, VIII., Auróra u. 11. Tel.: 303-4744, <http://www.observer.hu>

Közérdekű magazin

Szerkeszti: L. Csépanyi Katalin

Kiadja a Héthatár Bt. A kiadásért a kiadó vezetője felel.

Postacím: 7614 Pécs, Pf. 59.

A kiadó címe: 7761 Kozármisleny, Mikszáth Kálmán u. 24.

Telefon/fax: 72/370-264 • Mobil: 30/575-3997 • e-mail: hethatar@t-online.hu

Internet elérhetőség: www.hetedhethatar.hu, hethatar@hetedhethatar.hu

Tördelés: Edenscript Kft. 7625 Pécs, Vilmos u. 39/a., www.edenscript.hu

Előfizethető a kiadónál.

Előfizetési díj 12 számra: 1500 Ft.

Bankszámlaszám: 50100112-12005985

Készült a Bornus Nyomdában, Pécs, Közraktár u. 4-6. Felelős vezető: Borbély Tamás

ISSN-1418-1096

HETEDHÉTHATÁR

e.copy
másolószalon

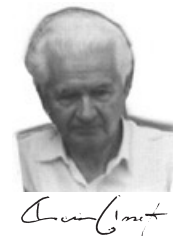
névjegy szórólap
levélpapír könyv
prospektus fotóalbum
nyomtatása

www.edenscript.hu

7624 Pécs, Hungária u. 14.
Tel./fax: 72/227-350 info@edenscript.hu

Amennyiben kedveli lapunkat, támogassa a Hetedhéthatárt előfizetéssel!
Kérésre postai utalványt küldünk (7614 Pécs, Pf. 59.). Bankszámlaszám: 50100112-12005985

Kocsis József

Namma pihen

Namma a fénytel teli előszobában tündögél. Veranda ez inkább, sokablakos, üvegezett folyosó, tornácféle, de nem hozzáragasztott, kiugró épületrész, hanem a fal síkjába belesimuló belső helyiség. Ebből vezet bejárás balfelől a két egymásba nyíló szobába, a bejárattal szemközt pedig a lakókonyhába nyílik üvegezett ajtó, ezen keresztül, meg egy nagyobb, egybetüveges ablakon át kapja a természetes fényt ez a lakrész.

Az előszoba nagy, tágas helyiség, maradék berendezési tárgyak találhatóak benne: dohányzóasztal két székkal, telefonállványként alacsony polc néhány virággal, hűtőszekrény, a tetején családi arcképcsarnok, életkor szerint sorbarendeve. A jobboldali fal mellett kiszolgált rekamié méri az előtér szélességét, még néhány takarítóeszköz is elfér a fekhely és az üvegeablak között. A falakon alkalmi emléktárgyak, porosodó csecsebecsék mellett keretezett családi fényképek; Namma esküvői képe és egy jól sikerült csoportkép őrzi a hetven év előtti időket, egy korábbi megévszázadnyi messzeséget idéz, ezen Namma szülei láthatók, még az ő megszületése előtt.

Namma az egyik széken ül, háttal az udvarnak, mögötte van a kicsi négyszögre tagolt, derékmagasságtól a plafonig érő üvegfal, az alsó harmadán végighúzódo vitrázzsal. A vékony függönyanyag megszüri a déli tájolású ablak fényzuhatagát, előtte széles, kopott-fehér, festett fapárkányon virágok: begóniák, muskátlik, korallvirág és különféle pozsgák.

sok. Egy cserépben hajtatott citromfácska növekszik.

Namma hátat fordít a fénynek, így is káprázik a szeme a visszaverődő sziporkáktól, tenyerébe gyúrt zsebkendőjével nem győzi törölgetni. A konyha nyugtató félhomályában keres a tekintetével enyhülést, ahol kellemesen sejlenek föl a benti bútorok ismerős körvonalai. Betekintve nemcsak befelé lát, tompított fényességgel megjelenik előtte a háta mögötti világ is: az üvegtáblák visszatükrözik a verandaablakot, és bevetődik a lakókonyhába a párkány is a napsütéssel és a virágokkal, és az egymásba érő növények élősvényként tagolják a konyha belső terét: a virtuális térelválasztó mögött ott dereng a helyiség valóságos belső világa, az asztal, a fölé mélyen belógó lámpabúra dagadt félgömbje, hátul a tévé képernyőjén a látható udvarrészt kicsinyített tükörképe világít, mellette a falon a Nammánál is öregebb szöttes tűnik elő, pirossal ráhímzett madarak sordíszével. (Kiscsirkék volnának? Sosem volt benne biztos.) Most nemcsak a félhomály miatt nem látja élesen, hanem mert a képre rávetődik a kinti nagy fényesség: az ablak üvegtábláiban egyszerre látható a kazettás üvegfal a párkánnyal és a virágokkal, és a nagy ablak mögötti udvarkép, a körtefa kérges törzse, néhány lehajló fenyőág és a citromfa sárgás lombja a kerti csap mellett.

Az előszobaablak függönyén játszanak a fények, a szél meg-megmozdítja az ágakat, velük mozdulnak az árnyékok a függönyön, és mocoognak, vibrálva, nyugtalanul; az árnyjáték bevetődik a konyha legmélyebb zugába is. Néha elrepül egy madár az ablak előtt, és a konyhában is ott repül ugyanez a madár, de nem ütközik a falakba, átsuhog rajtuk akadálytalanul; a repülés ívét kirajzolja élesen az udvart határoló szomszéd épület szürkésfehér háttére, amelynek mása ott emelkedik a konyhában, legmesszebb, a valóságos hátsó falon is túl.

A konyhaajtó nyitva van, legtöbbször így hagyja Namma, kitarja mindkét ajtószárnyat, hadd menjen be minél több világosság, és a szellőzés is így a legteljesebb, egybetárt légtérrel. Az ajtó ferde síkjára más szögből vetíti az udvart a konyhába, és más részeket is beszűf ol oda tömörítve, némelyik részlet megkettőződve jelenik meg a konyha más-más helyén, és ha elrepül egy madár odakint, a konyhába jutva kettő lesz belőle, kereszteződnek a röppályák, a madarak szemberepülnek egymással, a szöttes kiscsibéi (mégiscsak madarak volnának?) hökkenne bámulnak utánuk.

Van, hogy Namma nyitva felejtí a fürdőszobaajtót, ez a hátsó falon van, szemközt éppen ezzel az előszobai ablakkal, amelyen most befelé figyel mélázva, máskor meg szándékosan hagyja nyitva, hogy az aprócska szellőzőablakon keresztül átjárja a lakást a kinti jó levegő. Ilyenkor tovább bővül a tér, megtelik a fürdőszoba is tükrözéssel, és a kis ablak ellenfénye megnehezíti az eligazodást; van ebben a fényjátékban valami nehézkesség, törés, és valami őszies, az elmúlásra utaló visszfény; átjárás nyílik itt a valós és a látszólagos világ között, az esetlegesen egymásra vetődő képek, a sejtelmesen összemosódó térdarabkák határai mentén, amelyekhez mintha más-más idősíkok rendelődne a fénytörés mértéke szerint, és árnyak mozdulnak mindenfelé, megtelik a lakókonyha otthonos tere velük, az árnyak vibrálása régtől ismert mozdulatokat idéz, a körvonalak különös jelentésekkel telítődnek, jól ismert vonásokká rendeződnek, az elvarázsolt kastély tükreinek labirintusában, itt bárki megjelenhet és szembejöhét vele, itt minden lehetségesnek látszik, és úgy látja Namma, valóban tükör az ott a hátsó falon, éppen szemben vele, a nyitott fürdőszobaajtó mögött, és mintha saját magát látna benne visszakíváncsiskodni, csak az a virágmintás ruha nem illeszkedik a képbe, hogy kerülne rá, egy ilyen öregasszonyon hogyan is lehetne ez a világos, nagyvirágos mintákkal díszített ruha, lehet, hogy csak felsőrész, de akkor is, és az arca is ráncatlanul látszik, persze, ebből a távolságból semmiképp sem láthatná a ráncokat, a gyöngye látásával a folyton szivárgó könnyein át, még ha ő volna is ott ezzel az aszaltalma ábrázatával, hogy láthatná azt innen, közelebb menni meg semmi értelme, hiszen csak kerülővel tudna odaérni, ki kellene mennie a képből, megszakadna a folytonosság, különben is fáradt nagyon, ül itt inkább még egy kicsit, pihen, aztán ha alábbhagy a meleg, sétál még egyet vacsora előtt. És megöntözi a virágokat, el ne felejtse.

Az csak később jut eszébe, már öntözés közben, hogy a fürdőszobátükör nem is a hátsó falon van, hanem oldalt, ahová nem is lehet belátni az előszobából. Akkor mit láthatott? Képzeldött volna? Csak a virágmintás ruhára talál magyarázatot: valóságos virágokat láthatott, nem festett vagy nyomott virágmintákat. Persze, csak úgy valóságosakat, hogy igazi virágok tükröződését. Az ablak vetítette a falra, azt nézhetette virágmintás anyagnak. Mindenre van magyarázat. Csak utána kell gondolni. Örül, hogy kilencvenhét évesen rájött a megfejtésre. Eldicsekszik majd vele a lányának. Ha addig el nem felejtí.

E szám megjelenését támogatta
Pécs Megyei Jogú Város
Önkormányzatának
Kulturális Bizottsága

További támogatók:

BIOKOM Kft.

BÉV Zrt.

Bázis-Art Generál

Finish 987 Kft.

Szigetvári Takarékszövetkezet

Iparos Kisvendéglő

Netmester Produkció

www.netmester.hu

Következő számunk 2009. január 16-án jelenik meg
a Hetedhéthatárt az alapítástól támogató Szántó Dezső emlékére

Kamarás Klára Kósza, ősz gondolatok

Eljött az ősz. Kosárba szedd:
a sok gyümölcs beérett.
Elérted, mit elérhetőn
kínált e cafska élet.

Már szél süvölt, későre jár,
vadalma csüng csak ágon.
Fanyar levét élvezze más,
én jobb gyümölcsre vágyom.

Míg néhány kósza, vert madár
tengődik gyér gyümölcsön,
már hull a hó, s tán megfagyok,
de büszkeségem őrzöm.

„A sehovásevisz utca” (Dr. Lelkes Miklósnak)

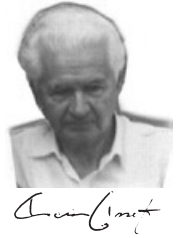
Sokáig vándoroltam én,
s nem értem messzire.
Már nincs több útelágazás,
forrás... élet vize.

Utat kerestem? Rám talált!
Nem értem, hol vagyok,
csak hömpölyög a kósza nép,
megfáradt vándorok...

Annyit tudok, hogy nincs remény,
csak köd, s az út sivár...
és botladozni kényszerül,
mindaz, ki erre jár.

Ezer botlás az életünk,
és nincsen visszaút...
Jaj, lesz-e majd ki integet,
ha zárjuk a kaput?

L. Csépanyi Katalin Kocsis József: Gyomvirágok

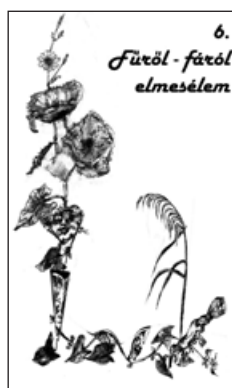

Igazán akkor lehetnék elégedettek, a szerző is és a kiadó is, ha nem az alábbi ajánlással jelent volna meg Kocsis József újabb kötete, merthogy akkor a könyv kiadását támogató nagynéni még kézbe vehette volna a közel 300 oldalas, 46 írást tartalmazó művet... Mindössze pár héten múlt...

Nyeles nagyító üvegével végigpásztázza, úgy szedegeti össze a betűket, mint aki szétszéledésre hajlamos, rakoncátlan gyöngyszemeket próbál gyöngéd figyelemmel összeterezni, hogy felfűzhesse azokat egy rendteremtő fonalra – így olvasná könyvem az „idős hölgy”, anyám testvére, dr. Valkó Gáspárné, a Könyvet, amelynek kiadását támogatta, megjelenését azonban megvárni nem tudta, ezért már csak emlékének ajánlhatom hálával és szeretettel, Uri Asaf versrészletét idézve:

„... a szíved zömök csoda
benne árnyak
ima helyett hangosan betűzöd
saját magad.”

Hátam mögött a Héthatár

Aki társaságban bemutatkozás nélkül szólal meg, az nemcsak udvariatlan, hanem árulkodóan nagyképu is: vélhetően azt gondolja, a többieknek ismerniük kell őt.

Én ezt nem gondolom.

Néhány évtizedes közírói múlttal hatvanhárom évesen került ki a kezem alól szépirodalmi munka. Addig miért nem? – kérdezhetnék. És még inkább: aztán meg már minek? A választok az azóta írt könyveimből és a Hetedhétárban megjelent írásaimból talán kiolvashatók. Aki ezekkel nem találkozott, ők vannak többen, azok számára nyújt ismerkedési lehetőséget ez a kötet.

A Hetedhétár – amely most kiadóként áll mögöttem – életem kerek fordulója alkalmából felkínálta egy tetszésem szerint válogatott kispróza kötet kiadását korábbi munkáimból. (Innen az alcím: szabadonválasztott szöveggyakorlatok.) Hat kötetből válogathattam, nem túlságosan terjedelmes „életműből”. Tanulságos felismerés számomra, hogy már ennyiből is bőven van kihagyni való.

Köszönöm a lehetőséget a Hetedhétárnak, köszönöm L. Csépanyi Katalin figyelmességét. Köszönet jár Bérces Gábor grafikusművésznek is az illusztrációkért, valamint a címlapon szereplő olajfestményért. Szintén köszönet illeti Kocsis Tibort a hátsó borító szép természetfotóiért.

Szentlőrinc, 2008. október 16.

A szerző

IPAROS KISVENDÉGLŐ

Pécs, Rákóczi út 24-26.

Tel.: 72/333-400, 30/9373-400

e-mail: info@iparoskisvendeglo.hu

www.iparoskisvendeglo.hu

Nyitva: Hétfőtől szombatig 11.30 – 22.30

Vasárnap 11.30 – 16.00

Három teremben 20-tól 60 főig
elkülönített rendezvény tartható.

Fischer János üzletvezető

• Étkezési utalványokat elfogadunk:

kék és piros színekben

Ticket Restaurant

Cheque Déjeuner

Sodexo Pass

• Üdülési csekket is elfogadunk

• Bankkártyával is lehet fizetni

Főétel rendelésekor gratisz jár egy adag húsleves metélttel!

Komlós Attila

Komlós Attila

Túrák a Pireneusokban – 7.

A Katalán-Pireneusok

A Pireneusok látnivalóit bemutató plakátok és idegenforgalmi kiadványok gyakori motívuma az előtérben álló magas tornyú román stílusú templom, a mögötte emelkedő kopár hegyekkel. A Vall de Boí (völgy) középkori hangulatú településeinek 11-12. században emelt templomok kitűnő állapotban maradtak fenn, 2000 óta a Világörökség listáján szerepelnek. A templomok közül kettőt látogatunk meg. Taüll településen áll a háromhajós Sant Climent de Taüll templom. 1123 decemberében szentelték fel, harangtornya hatszintes.

Taüll temploma

A völgy névadó települése, Boí. Szent János tiszteletére felszentelt egyhajós templomának különlegessége a bejárat körül, az épület külső falán látható freskó.

A Pireneusok területén helyezkedik el a miniállam, Andorra. A Spanyolország és Franciaország közé beékelődő, hetvenezer lakosú hercegség gazdasága virágzó, a turizmusnak és a kedvező adózási szabályoknak köszönhetően. Az átlagos tengerszint feletti magasság 1996 méter, a hegyláncokat három völgy tagolja Y alakban. Fővárosa La Vella, sűrű beépíté-

sű település, nevezetessége a parlament épülete. A kis ország természeti környezete egész évben vonzza a turistákat – télen a sízés kedvelőit, nyáron a túrázókat.

Andorrából az Envalira-hágón át Francia-Katalónia területére utazunk tovább. Első megállónk Niaux ősemberek által megfestett barlangjánál lesz. A 12 ezer évvel ezelőtt készült „történelmi graffitiket” a 17. század óta ismerik. A barlangot vezetéssel, kis csoportokban, előzetes bejelentkezést követően tekinthetjük meg.

Az ezeréves múltra visszatekintő Foix régóta kedvelt turistacélpont. Szűk, macskaköves utcái, szökőkútjai, régi épületei, a vendéglők a világjárók sokaságát vonzzák. A város szó szerint kiemelkedő látványossága a sziklaszirtre épült, magas tornyokkal rendelkező várkastély. A város a 11. században a keresztések által üldözött katarok menedékhelye volt. Kik is voltak a katarok? Tagadták az egyházi hierarchiát, az Isten és ember közötti közvetítők szükségességét. Elutasították a kinyilatkoztatást, ragaszkodtak a közvetlen vallásos tapasztalathoz, a személyes megismeréshez. Katarföld a „sötét középkor” egy világos szigetét jelentette, virágzó kulturális és gazdasági élettel, a katolikus dogmák béklyóitól mentesen.

Pireneusi túránk Montségur váránál ér véget. Az 1200 méter magas szikla volt a katarok utolsó menedéke, 1244-ben a keresztések itt mészárolták le az eretnekmozgalom utolsó képviselőit, majd a vá-

Andorra la Vella

rukat földig rombolták. A napjainkban látható vár az 1600-as évekből származik. A borzalmas eseményekhez egy legenda is kapcsolódik, miszerint a vár ostromakor a kataroknak sikerült kimenekíteni a várból egy kincsesládát. A láda tartalmát illetően egyesek úgy vélik, hogy a katarok ezoterikus könyvei voltak benne, mások szerint magát a Szent Grált rejtette magában. Utóbbira erősít rá a Wagner által megzenésített költemény, a Parsifal, melynek helyszíne Monsalvat, ami feltehetően azonos Montségur várával, tükörfordításban biztonságos hegyet jelent.

A Pireneusokban tett körutunk ezzel a végére ért. A tőlünk némiképp távoli vidéken számos, nekünk olykor szokatlan helyet, jelenséget fedezhettünk fel – legyen szó különleges természeti képződményekről, emberek sokaságát vonzó zarándokhelyekről, a világon egyedülálló baszk kultúráról, bolondos rendezvényről, sok száz éves templomokról, vagy misztikus legendákkal teli várról.

(A szerző felvételei)

Foix

Montségur vára

Jéki László

IgNobel-díjak – 2008

Jéki László

Idén már a 18. alkalommal ítelték oda az IgNobel-díjakat, átadásukra a Harvard Egyetemen került sor. A név szellemes angol szójáték, a Nobel és az ignoble – alantas, nem nemesi származású szavak felhasználásával született. Az IgNobel díjazottai olyan eredményeket értek el, amelyeken először nevetünk, de később gondolkodóba esünk. A díjjal a szokatlanra irányítják a figyelmet, a képzelőerőt ismerik el, egyúttal érdeklődést akarnak kelteni a tudomány iránt.

Táplálkozástudományi díjat kapott 2008-ban egy olasz és egy angol kutató, akik elektronikusan módosították a burgonyacsipsz hangját, hogy a csipszet rágszáló személy ropogósabbnak és frissebbnek érezze, mint amilyen az a valóságban. A jó hangú étel jobban ízlik?

A *Biológia díjat* francia kutatók kapták. Felfedezték, hogy a kutyákon élő bolhák magasabbra tudnak ugrani, mint macskákön élő fajtársaik. Az *Orvosi díj* nyertese bebizonyította, hogy a drágán kapható hamis gyógyszer hatékonyabb az olcsó hamis gyógyszernél, vagyis a drága placebo jobban hatnak. A *Közgazdasági díj* nyertesei felfedezték, hogy a professzionális bártáncosnők (go-go girl) borralalója függ attól, hogy éppen hol tartanak menstruációs ciklusukban.

A *Kognitív tudomány díját* négy japán kutató társaságában Tóth Ágota, a Szegedi Egyetem fizikai kémia tanszékének docense nyerte. A most díjazott tanulmányt a Nature közölte 2000. szeptemberben: „Intelligencia: amőbaszerű szervezet megoldja a labirintust”. Lényegében egy matematikai problémával, a legrövidebb út keresésével foglalkoztak, azt vizsgálták, hogy a nyálkagombák milyen útkereső módszerrel próbálnak eljutni egyik helyről a másikra, hogyan próbálnak kijutni egyszerű labirintusból. Ez az eredmény nem illik az IgNobellel elismert felfedezések sorába. „Szerintem ebben semmi humoros nincs” – nyilatkozta teljes joggal Tóth Ágota, arra viszont méltán büszke, hogy a Nature-ben publikáltak.

Béke díjjal ismerték el a Nem-Emberi Biotechnológiával foglalkozó Svájci Szövetségi Etikai Bizottságot (ECNH) és Svájc polgárait, mert a növények méltóságát elismerő jogelvet fogadtak el. A szövetségi alkotmány szerint „figyelembe kell venni az élőlények méltóságát, amikor állatokkal, növényekkel vagy más szervezetekkel bántanak”. Az ECNH legújabb tanulmányában a növények méltóságának alkotmányos meghatározásával foglalkozott, például morálisan megengedhetetlennek minősítették a fűnyírást.

Az *Irodalmi díjat* David Simsnek, a londoni Cass Business School professzorának ítelték oda „Te korcs (köcsög): a szervezeteken belüli felháborodás tapasztalatának narratív feltárása” c. írásáért.

Régészeti díjat kapott az a két brazil kutató, akik felmérték, hogyan változtatta meg a történelem menetét, vagy legalábbis egy régészeti lelőhely tartalmát, hogy övesállatok összekeverték a maradványokat. Az övesállatok (tatufélék) Közép- és Dél-Amerikában és Texasban élnek. Rövid lábuk nagy ásókarmaival gyorsan ásnak, maguk ásta üregekben élnek. „Munkásságuknak” köszönhetően akár méterekkel is odább kerülhetnek a leletek a föld alatt.

A *Fizikai díj* amerikai nyertesei matematikailag bebizonyították, hogy egy rugó- vagy hajhalom, vagy bármi más elkerülhetetlenül összezsugorodik. Munkájukat kísérletekkel kezdték, rugókat zárt dobozba és azt tapasztalták, hogy másodperceken belül kialakultak a csomók.

A *Kémiai díjat* két egymásnak teljesen ellentmondó eredményért ítelték oda. Amerikai kutatók kimutatták, hogy a Cola-Cola hatékony spermicid, spermaölő szer. 1985-ben a rangos New England Journal of Medicine közölte tanulmányukat. Két évvel később tajvani kutatók a Human Toxicology hasábjain arról számoltak be, hogy sem a Cola-Colának, sem a Pepsi-Colának nincs spermaölő hatása. A spermicid hatást kimutató egyik kutató fő kutatási területe a férfi és női terméketlenség mögötti immunológiai mechanizmusok kutatása. A kólák vizsgálatába akkor kezdett bele, amikor egy diáklánnytól megtudta, hogy kólát használnak fogamzásgátlásra: kólát töltenek hüvelyükbe.

BIOKOM
BIOKOM Pécsi Környezetgazdálkodási Kft.

*Kellemes Karácsonyi Ünnepeket
és Boldog Új Esztendőt
Kívánunk Kedves Lakossági
és Ipari Partnereinknek!*

Ezúton értesítjük kedves Ügyfeleinket, hogy 2009. január 1-jétől a pécsi ügyfélszolgálatunk (7632 Pécs, Siklósi út 52.) nyitva tartási rendje az alábbi módon változik meg:

hétfő: 8.00-20.00
kedd-szerda-csütörtök: 8.00-15.00
péntek: zárva

Ügyfélszolgálati irodáink nyitva tartása változatlan!

Siklós (7800 Siklós, Felszabadulás u. 63.)
Tel.: 72/579-429, 579-430
Nyitva tartás: H-Sze-P: 8.00-12.00, K-Cs: 12.30-16.30

Tamási (7090 Tamási, Szabadság u. 53.)
Tel.: 74/471-239
Nyitva tartás: H-Sze-P: 8.00-10.30, K-Cs: 14.00-15.30

Sásdi BIOKOM Képviselet
Polgármesteri Hivatal (7370 Sásd, Rákócziút-41.)
Tel.: 72/576-520
Nyitva tartás: H: 9.00-16.00, Sze: 9.00-11.00

Szászvári BIOKOM Képviselet
VÍZ-KÖZMŰ Kht. (7349 Szászvár, Május 1. tér 1.)
Tel.: 72/389-064
Nyitva tartás: H-P: 8.00-14.00

Rónaky Edit

A karácsonyi mézések Nagyasszonya

Rónaky Edit

Évek óta csuhéangyalkákkal és mézesfigurákkal díszítjük kis fenyőfánkat. A gyerekkoromban még örömet adó csillogó üveggömböktől, ezüst fényű füzerektől végleg elvette kedvemet a plázák túl korán – már november közepétől – indított tolokodó, cifra karácsonyi dekorációja, műfenyősora, mely kioltja az adventi készülődés meghittségét.

Ha otthonunk csendjét „felverve” édesanyám rézmozsarában törni kezdem a jó illatú szegfűszeget, s a nagyanyámtól maradt szörszítán „lepofozom” a lisztet, nagyszüleim, szüleim karácsony előtti munkálkodása is megelevenedik. Még azt az izgalommal teli várakozást is átélem, amit gyerekkoromban éreztem, amikor ámulva néztem: hogyan formálódik kezük nyomán a ragacsos mézes masszából angyal, harang, „lángos csillag”.

De olyan szépségeket ők sem tudtak alkotni, amilyeneket a mézeskalácsok Nagyasszonya: **Polgár Zsuzsa** cifráz. Ha nem saját szememmel látom cukros tojáshabot irányító tévedhetetlen mozdulatait, el se hinném, hogy emberi kéz ilyenre képes. Mézesein a cukormázból hajszálvékony finom vonalakkal megeleveníti a népi hímzések motívumvilágát. Mintha a legszebb azsúrmintákat, recéket, subrikákat látnánk. Egyetlen vonal, ciráda sem csúszik félre, mértani pontosságú, pedig semmit sem méreget Zsuzsa, nem rajzol elő, nem mintát nézve dolgozik, hanem „fejből”, szemértékkel. Benne van minden a fejében, a kezében, vérében, zsigereiben. Már kis-korában a lothárdi nagymama rokkájának

surrogására ébredt, látott vajköpülést, kenyérsütést, megismerte és megszerette a népi kultúra tárgyi és szellemi világát. A hímzések szerelmese lett elsősorban, a pécsi Tabár Margit néni gyűjtésétől indíttatva nagyon sok mintát beszerzett – főleg a baranyai, drávaszögi motívumkincset tanulmányozva. A véletlen adta, hogy ezek a csipkeszerű légiés minták mézes süteményre kerültek. Akkor még óvodába járó leánykájával Zsuzsa megformázta valamennyi csoporttárs jelét (almát, labdát, létrát) mézeseiből. A kicsik boldog örömeinek hatásá-

ra elkezdett rokonoknak, barátoknak ilyen „édes ajándékokat” készíteni, mígnem egy galamb szárnyára a rábaközi térkitöltő technika elemeit cifrázta. Akkora sikere lett, hogy attól kezdve nincs megállás! A csak tőle látható csipkeszerű légiességű minták szépségének híre hetedhéthatárt bejárt. Hívják mindenfelé kiállításokra, vásárookra az ország minden részére és külföldön. A mézések hazájában, Prágában két kézzel kapkodták gyönyörűségeit, de sikere volt Franciaországban, Belgiumban, Ausztriában, Németországban.

Bárkit szívesen bevezet a mézeskalácskészítés tudományába, tart foglalkozást gyerekeknek, óvónőknek, tanítóknak; terápiként fogyatékkal élőknek is. Ilyenkor a mézeskalács történetéről is mesél. Vissza-viszi hallgatóit az őskor világába, amikor már készítettek kultikus figurákat mézzel elkevert gabonaörleményből. Beszél a rómaiak, egyiptomiak, föníciaiak életjelenekeket ábrázoló dombormű-mézeseiről, az Aquincumban talált égetett agyagformákról (melyekbe a mainál keményebb mézes masszát tették), a kereszténység elterjedé-

sével kiépülő kolostorok méhészkedéséhez kapcsolódó gyertyaöntés és ütőfás mézeskészítés technikáiról, s a gyertyaöntő műhelyek bezárását követő időszak erdélyi szász asszonyainak szokást megőrző-átmentő szerepéről.

Miközben mesél, kezéből sorra kerülnek ki a röpdöső, fényt vivő angyalok, tornyos templomok, Szűzanya a kiseddel, százféle csillag, harang, csinos menyecske, pólyásbaba, életfa, családfa, lovacska, huszár, táltosparipa – megannyi játékos ismert és új ötlet-szülte figura – nagyon polgárzsuzsásan.

Ezt a sokrétű tevékenységet nem elszigetelten végzi: 1994 óta tagja – leányával, Koch Krisztinával együtt – a Lovas Kata vezette hírneves Kaptár Egyesületnek, közös kiállításokon vesz részt népművész,

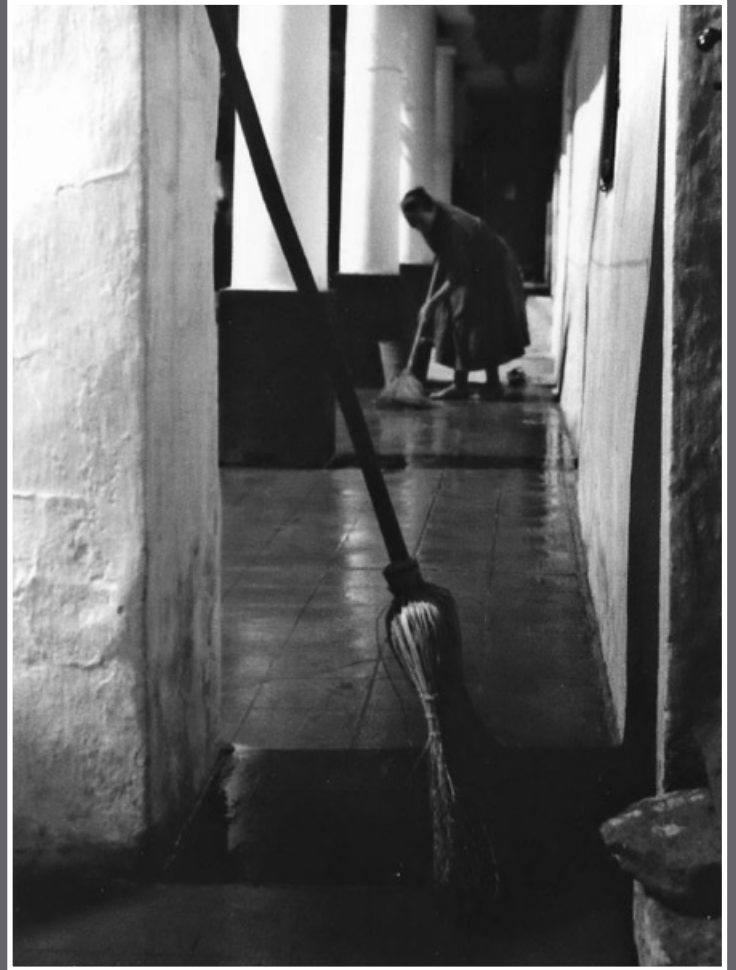

népi iparművész barátaival. Életerejével, harmóniájával, mosolyával jókedvre derít mindenkit. Munkáit *Mesterremek-díjjal* ismerték el, s akinek a karácsonyfájára csak egyetlen is kerül mézeseiből, láthatja, hogy Zsuzsa remek Mester.

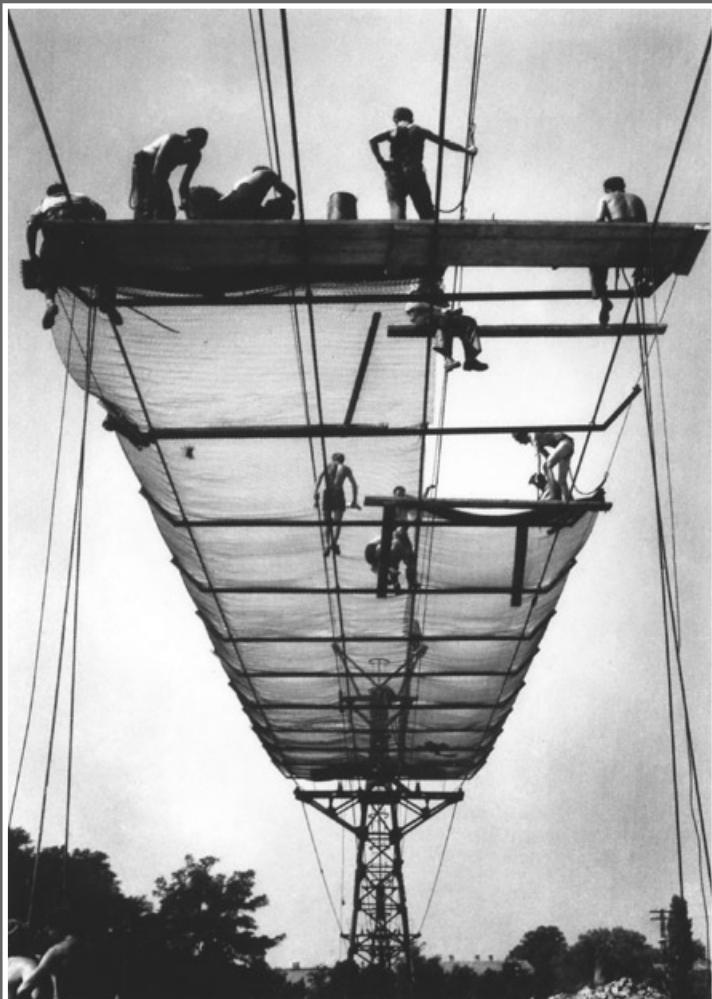
Gink Károly: A fából faragott királyfi

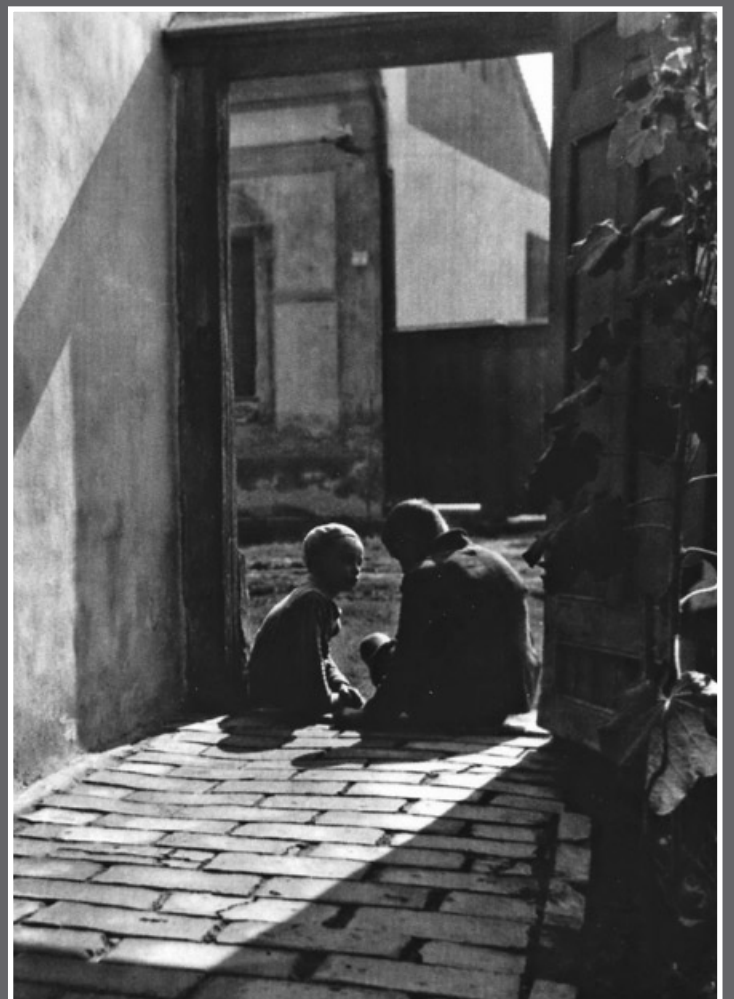
Gál Imre: Takarítás

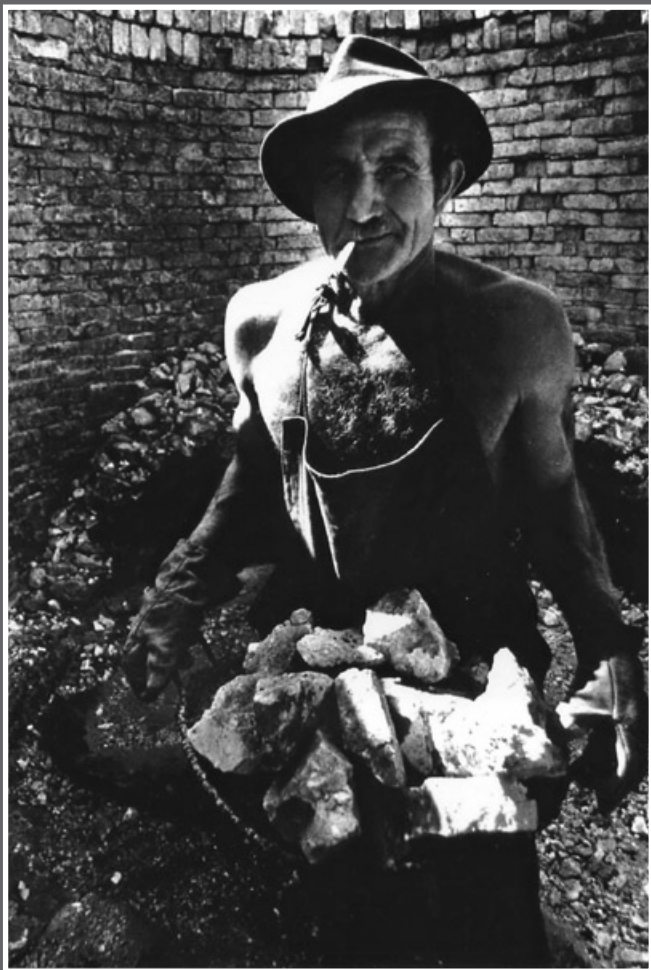
Örökifjak jubileumi

Tabák Lajos: Szerelők

Gellért Géza: Beszélgetés

Kabáczy Szilárd: A mészégető

Weszelits Jenő: Generációk

kiállítása 1998–2008

Tíz esztendeje alakult meg a Magyar Fotóművészek Senior Alkotócsoportja. Jubileumi kiállítását Fürstenfeld városa látta vendégül 2008 augusztusában, majd Budapesten és Pécsen is bemutatásra került e tárlat anyaga.

A kiállítás katalógusában írta Szarka Klára: „Senior Alkotócsoport? Sőt, ha jobban belegondolunk, több ez, mint különös, szinte kisebb csoda. Hiszen nemzedéki alapon, életkor szerint szerveződött közösséget sokat ismer a művészetek története, sőt a politika és a tudomány históriája is. Nem is volna szenzáció egy efféle közösség, ha juniorok alkotnák. Ha a célja az volna, hogy az ifjak közös erővel törjenek be az idősebbek uralta szcénába, s együttes erővel hívják fel magukra a figyelmet. Csakhogy ennek az immár évtizedes alkotói csoportnak, a senioroknak nem kell betörnie semmilyen szcénába, nincsen már szüksége arra, hogy végre megismertesse magát a többiekkel, hiszen jószívrrel ők teszik ki a magyar fényképművészet tananyagának zömét. Őket ismerni kell! ...”

Az idő múlása sajnos a seniorokat is erősen megtizedelte. Sokan „elmentek” közülünk, Tabák Lajos 104 évesen hunyt el. Az itt közölt fényképekkel az elhunytak tiszteletének is adózom, ők már az Égi Seniorok Alkotócsoportja tagjai sorába léptek. Isten veletek!

TÁM LÁSZLÓ

Dr. Szász János: Aszfalton

Videcz Ferenc

Lesifotók – 4. rész

Videcz Ferenc

Nomen est omen

Az anyanyelvi szemináriumon a professzor a magyar névadáskultúráról, névadási szokásokról beszél:

– A megfelelő utónév kiválasztása a szülők rendkívüli felelőssége, hiszen gyermekük egy életen keresztül viseli, valamennyi lehetséges következményével együtt. A divat vagy valamelyik felmenő egyéni elképzelése néha kínos helyzetbe hozhatja az utódokat. Képzeljék magukat annak a helyébe, aki mondjuk Víz Elek, Loosz Arnold vagy Pop Simonként szerepel az anyakönyvben!

Általános derűtség a teremben, a professzor folytatja:

– Ezek extrém esetek. De a nem kellőképpen meggondolt választásnak vannak időzített bombái is. Például Csötönyiék – amikor gyermeküknek a Csilla nevet adták – csak a fülük számára kellemes, csilingelő hangzásra figyeltek. Álmukban sem gondolták volna, hogy leányukat már az általános iskolában Csöcsinek fogják becézni a fiúk.

Újabb derűtséget követően egy hallgató szót kér:

– Professzor úr, kérem, igazán lehetne körültekintőbb a példáival! Engem ugyanis Csörgő Csillának hívnak.

Az előadóban innen-onnan kaján nevetés hallatszik. A hozzászóló folytatja:

– Íme, az Ön tippjének hatása! Ezek után nagy valószínűséggel engem is molesztálni fognak.

A tanár busa szemöldöke magasra szalad, majd széttárja karját:

– Kérem, nem tehetek róla, hogy az évfolyamon még nem ismerek mindenkit név szerint. Megkövetem, kedves kollegina, de példáimban – bár valóság – igazán nem volt semmi célzatosság.

Az ifjú hölgy megenyhülten bólint, majd arcán halvány mosollyal helyet foglal. A professzor pedig morfondíroz magában:

– Még szerencse, hogy nem Pintér Natália esetét említettem! Mert úgy látszik, ezen az évfolyamon bármi – pontosabban bárki – előfordulhat!

Szükség törvényt bont

Feleségemmel ügyes-bajos dolgaink intézése végett Pécsre utaztunk. Hogy ésszerűbben teljék az idő, külön-külön kezdtünk akcióba. Ő kiszállt az egyetemnél, én tovább hajtottam a város másik vége felé. Megállapodtunk: aki hamarabb végez, telefonon jelentkezik.

Mindössze néhány száz métert araszoltam a reggeli forgalomban, amikor nyugtalanító érzésem támadt. Ahogy a régiek szolidan nevezték a jelenséget: rám jött a buzgóság. Most mi lesz? Városszerte szinte teljesen eltűntek vagy nem üzemelnek a nyilvános illemhelyek. Hogy oldom meg a szó szoros értelmében szorongató problémát?

Hoppá, a Tesco! Hogy mire jó egy szupermarket! A legkisebb is számít! Szerencsére éppen kiértem a főútra! Padlógázt a verdának, csak ki ne szúrjanak a rend őrei, mert az igazoltatás igencsak megnövelné önbizalmukat! Próbálok vigasztalni magam: „Nem szégyen, csak kellemetlen!”

Sportos, de koccanásmentes parkolást követően irány a mosdó! Éppen végszóra érkeztem. Orkánkeltő sóhajtással nyugtázom a kedvező fordulatot, amikor megszólal a mobilom. Ki a fene keres pont most? Több fülkében is tevékenykedő sorstársaim mindegyikére élvezni fogják a műsort.

A vonal másik végén nejem hangja csicsereg:

– Szia! Máris végeztem. Te készen vagy már?

– Nem, éppen most kezdtem...

– Oké, nem is zavarlak, végezd csak nyugodtan a dolgod!

– Próbálnám, de nem hagyod! Leteszem, mert itt nem ildomos telefonálni.

– Csak nem templomban vagy... esetleg gyógyszertárban?

– Tróntermi fogadáson! – közlöm tömören és megnyomom a „No” gombot.

Amikor félóra múlva elmesélem a részleteket, feleségem könnyesre kacagja magát. Megértem, hiszen a történet valóban roppant humoros. Reagálása természetes, mi több, törvényszerű. Hogy nekem ott és akkor miért nem volt kedvem derülni, arra is van elfogadható magyarázat: „Szükség törvényt bont.” Pláne ha nagy!

Hol a határ?

Erdei piknik, minden idők legnagyobb magyar természetfestőjének végakarata szerint, névnapján, kedvenc vadászházának és sziklával jelölt nyughelyének tőszomszédságában. Színes forgatag a gazdagon és változatosan terített rönkasztalok és a monumentális tábortűz körül: az elhunyt művészbarátai, tisztelői, és ami ilyen helyeken elmaradhatatlan: szép számmal látványosság-, potya- és szenzációéhes sznobok.

Nagyapámtól tanult fortéllal nyársamat állítom össze, gyarapodó érdeklődés közepette. Hirtelen csinos, negyvenes hölgy telepszik mellém:

– Te mit csinálsz? Szintén festesz? Mert én igen!

– Most éppen saslikot, egyébként meg írok.

– Milyen vicces vagy! És mit írsz?

– Leginkább elbeszéléseket. De mást is.

– Szupi! Könyved van már?

– Akad néhány...

– Akkor természetesen Budapesten laksz, méghozzá a budai oldalon! Ott vannak olyan erdős villanegyedek, amelyek ideálisak egy vadászíró számára!

Alaposabban megnéztem a csicsergő csoportot, amit félreérthetett, mert így folytatta:

– Én is olyan helyen élek, meglátogathatnánk egymást!

– Nem hiszem, hogy megérné a fáradságot. Valóban a budai oldalon lakom, de közel kétszáz kilométerrel délebbre.

Arcára ráfagyott a mosoly. Ösztönösen odébb húzódott, mint aki rádöbben, hogy a mellette ülő leprás. Esetlenül téblábolt, majd hirtelen felpattant:

– Bocsika, de megjöttek X-ék, üdvözlőnk kell őket. Később még dumcsizunk!

Mondanom sem kell, egész délután széles ívben elkerült.

Korábban egyik barátom tréfásan megjegyezte: „Magyarország déli határa valahol Kelenföld és Érd között húzódik.” Úgy látszik, igazat mondott.

Mesetánc

Bűbajos nézőink, kedves kis-, közép- és nagycsoportosok! Az első magyarországi Mesetánc versenyt láthatják élőben az Ovimédia TV „Túrabakancs” jelű csatornáján. A műsor támogatója a Logopédia Kft. és az Ortopédia Betéti Társaság.

Kérem a homokozóba a döntőbe jutott párosokat! Elsőként köszöntjük nagy tapssal Öreg nénét és az ő Őzikéjét! A zsűri legutóbbi véleménye alapján fordított helyzet állt elő: Öreg néne a „sete-suta”, de se baj, számos nálánál öregebb néne is rátévedt már az országútra.

Másodikként itt van Pinocchio is. Halljuk, milyen esélyeket lát a győzelemre!

– Köztudottan falábam van, de bízom a szakértő közönség véleményében.

Végül lássuk a harmadikként bejutott Lencsi babát, aki az idő múlásával már kissé elrongyolódott. A zsűri szerint nagy előnye, hogy minden testrésze abszolút laza, és úgy mozog, ahogy partnere rángatja, pardon, vezeti.

Már a válogatásnál kiesett a versenyből a kissé megszakállasodott Jancsi és Juliska, mivel a gonosz boszorka is tagja a zsűrinek, s így felsejlett az összeférhetetlenség veszélye. Szintén nem léphetett homokozóba Kőkőjszi és Bobojsza, valamint a Teletabik. Előbbiek esetében a magyar szokások nem engedélyezik azonos nemű pár indulását, utóbbiak pedig csoportos produkciót alkotnak.

A szavazók között kisorsolandó nyereségek közül csak a legnagyobbat említem: a szerencsés nyertes felléphet szenvedő alanyként a Nagy Átverés Show különkiadásában, amelyet valamennyi tv-csatorna közvetít.

Most pedig, bűbajos nézőink, évekig tartó reklám következik, de ne menjenek sehová (remélem, a biliket már időben odakészítették), mert azonnal folytatjuk a döntőt, amennyiben a versenyzők időközben ki nem halnak. De ne feledjék, addig is szavazzanak!

Kóta Dénes

A régi karácsony

Álmomban virágot ültettem, csak egyik cserépből át a másik nagyobbba, s ez jó érzéssel töltött el. A reggeli hírekben havazást jósoltak, amit ilyenkor már nem kell komolyan venni, legalábbis komoly tapasztalatokkal rendelkező felnőtt meg sem hall. Aztán egész nap havazott, ami így január táján elég kiábrándító, ha az ember már naponta tapogatja az orgona rügyeit, sűrű hóesésben. A hó, az decemberre való, Advent környékére, amikor mindenki készülődik, koszorút köt, gyertyákat válogat, esténként jegyzeteket készít nevek és ajándékok csoportosításával, s amíg a lakás fölmelegszik, talán ez a legkellemesebb időtöltés sűrű teát kortyolgatva, s gondolkodás közben a hízott malacperselyt mustrálgatva bízni abban, hogy majd egyetlen kalapácsütés után a pénzt összeszámolva a meglepetés kellemes lesz. A karácsony várásával azért soha nem ragadtattam el magam, az nekem mindig ünnepélyes, de mégis kimért és emberi volt. Egészen kicsi koromban misztikus, földöntúli, mely érzésből azért igyekeztem megőrizni a felfokozott idegállapotot, az áhítatot, mert mégis valamikor egy kised született. A fordulópontot a misztikus, meseszerű és a racionalitás keveredését az ötvennégyes karácsony jelentette, amikor a felnőttek próbálták elhítenni velem, hogy a sült libának hosszú sütés után kinőhet még két lába, sőt malacfüle is. Szép volt az a karácsony, a hó korán megjött, eltakart mindent, s reggelente az iskola felé igyekezve kéjjel törtem föl a pocolyák még vékony, bordás jégvártyáit. Esténként, amikor szüleim az ismerősökhöz, barátokhoz mentek, a kisajtó becsukásával egyidőben már a szekrények ajtóit nyitogattam, hátha meglelem a rég áhított villanyvasutat. Előre megtervezett rendszerben kutattam, de legtöbbször csak a kabátok zsebében találtam diafilmeket, amelyeket legtöbbször le is vetítettem, így szenteste már kívülről tudtam a képkockák alatti szöveget. Villanyvonatot egyszer sem találtam, de a kutatást soha nem adtam föl. Később a konyhában sütemények illata lengett, egyre gyakrabban bonthattunk befőttet, ami a legbizto-

sabban jelezte a karácsony közeledtét. Ádám Éva napján szokás volt, hogy nagyanyámékhöz mentünk, amikor kékes-szürke fények telepedtek az udvarra. Nagyon vártam azt az órát, mert tudtam, hogy ott majd sokan leszünk, aztán az ott eltöltött kellemes egyóráska után az egész társaság fölkerelkedik, átjövünk hozzánk a mise kezdetéig, mert mi közelebb lakunk a templomhoz. Jönnek a nagyszüleim is velünk, az unokatestvérem, az ő szülei, és a legizgalmasabb lesz ha az éjféli mise idejére mi egyedül maradunk, gátlástalanul lakmározhatunk, befőttet bármennyit ehetünk, és lopva az asztalon felejtett boros poharakba is belekóstolhatunk, míg a felnőttek távol vannak. Ez volt az az idő, amikor izgatottan, de mégis magunkra erőltetett nyugalommal egy szekrény mélyéről előhalasztuk szüleim Nemi életünk című könyvét és kinyitottuk annál a zsírosra lapozott oldalnál, ahol a bal felén anatómiai kibontott, de jobb felén teljes valóságában gyönyörködhattunk egy női alak fél, de számunkra mégis teljes pucérságában. A könyvet aztán időben visszatettük a helyére, s mire a felnőttek visszajöttek, mi már önfeledten vetítettük kedvenc filmünket, a Jelki András kalandjait. Szép volt az a karácsony és akkor is jött nagyanyámékhöz a Kriszkindli, akinek olyan volt a fátyla, mint az alsó utcán lakó Mami konyhafüggönye és az egész arcát betakarta. A cipőjének egyik talpa, sarka sokkal vastagabb volt mint a másik, pont olyan, mint a szanta Mamié. Mindig vacsora közben jött meg, az ajtó előtt elénekelt „Leszáll az éj dicső királya” című gyönyörű énekét, ami a karácsony kezdetét jelentette a gyerekeknek, de azt hiszem, a felnőtteknek is. Sokáig csoszogtatta a cipőjét a lábtörlőn, aztán végre bejött és reszketős, nagyon magas hangján pár köszöntőt mondott a felnőtteknek. Ezután vette sorra a gyerekeket, akik dermedten álltunk és vártuk az ajándékokat. Az uno-

Kóta Dénes rajza

katestvéremnek egy nagy tarisznyából, amely pont olyan volt, mint nagyapám disznóölös szerszámaikat tartó vászontáskája, egy szép, festett falovat vett elő, de ahogy át akarta adni, a ló kicsúszott a kezéből a cementlapos konyhakőre. A feje letörött. Mi csak álltunk, a Kriszkindli lehajolt érte, nézegette, forgatta, s aztán csak annyit mondott magas, reszketős hangján; Nabazmeg. Csak így egyben. Akkor már egészen biztosak voltunk benne, hogy a Kriszkindli a Mami. Még kaptunk egy-egy szikrázótankot, az áhítat elmúlt, a vacsorát folytattuk. A Mami is borral kínálták, reszketős hangját a vacsora közben néha eltévesztette, így veszett el Mami hangjával együtt a csoda, a mese. Most már csak a januári hóesés, a méteresre nőtt jégcsapok, a sötét reggeli fények ingatnak meg, tesznek kételkedővé, éppen úgy mint a hihetetlen idő-járásjelentések, és szívesen gondolkodom vissza ábrándozva a régi karácsonyokra, de visszazökkent a hétköznapokba nagylányom kérése, hogy új bélelt fülhallgatót kell venni, mert a régi, a dugós a zenetörténet vizsgára való készülés közben föltörte a fülét, vagy hogy új nadrágot kell venni, mert a régit kifogyta. Biztosan vége lesz a télnek, mert arról álmodtam, mert virágot ültettem és a hóesés is csillapodik, az eres csöpög, a cinkék még jönnek a szalonnára, de már alig néznek be, a Nap a fenyőfák leolvadt ágai között néha sziporkázik.

Antos Árpád

Barangolások Erdélyben – 93.

Hatodik utazás (1. rész)

Utazásunk első részében Dél-Erdélybe a Bánságba látogatunk. Ezt a vidéket nyugaton a Tisza, északon a Maros, délen az Al-Duna határolja. Keleti oldala a történelmi Erdéllyel határos. Fő célunk az al-dunai hajókirándulás és a monarchia híres fürdőhelyének, Herkulesfürdőnek felkeresése volt. Innen a Szilágyságba látogatunk. Befejezőként ismét Kalotaszegen állunk meg és egyik legszébb templomával ismerkedünk meg.

Aradon átutazva a magyaroknak gyászos emlékü kivégzőhelyet és az újból felállított Szabadságszobrot ismét megkoszorúztuk. (Részletes ismertetés a Hetedhétvár 2006. január 13-i és január 27-i számaiban, az 55-56. cikkekben olvasható.)

Temesvár

A Bánság központja. Nagyvárosias jellege alapján hasonlít Budapestre. A sugárutak mentén a barokk, az eklektikus és a szecessziós stílusú paloták egy időben épültek. A Béga-csatorna – bár jóval keskenyebb a Dunánál – fővárosunkhoz hasonlóan 2 részre osztja a települést. Még egyező nevű városrészek is vannak: Ferencváros, Erzsébetváros, Józsefváros.

Temesvár a monarchia alatt Magyarország legmodernebb vidéki városa volt: 1857-től a Magyar Keleti Vasút Szegeddel köti össze. 1867-ben itt alkalmazták az országban először a gázvilágítást az utcákon. 1884-ben pedig a Fő téren bevezették a villanyvilágítást. Itt indult el Európában legkorábban – szintén 1884-ben – az omnibusz-közlekedés.

A várostól délre a Temes folyóval a Béga csatorna létesít kapcsolatot. 1763 után gróf Mercy Kolos tábornagy építtette, lecsapolva a környék mocsarait. A 2-3 méter mély, hajózható vízi út és a vasút fellendítette a város kereskedelmét, kapcsolatot létesített a világ felé.

Bár az utóbbi évtizedekben óriási változások történtek a város arculatában – itt is megtalálhatók a panel-rengete-

gek – belvárosa sok részén őrzi régi hangulatát.

Temesvár jó hírét neves szülőttei is növelték: Itt látott napvilágot 1799. június 13-án Kiss Ernő és 1820. április 7-én Klapka György honvéd tábornok, Kós Károly építész-mérnök-író 1883. december 16-án. Freidorfbán (Szabadfaluban) született 1904. június 2-án Jonny Weismüller, ötszörös olimpiai úszóbajnok, aki az 1930-as évek Tarzan filmjeinek főszereplője volt.

Temesvár 330 000-et meghaladó lakosainak kb. 10 százaléka még magyar.

* * *

A Temes folyótól északra elterülő egykor mocsaras vidéken – a természet adta védettséget kihasználva – egy szárazulaton a rómaiak cölöpökre őrtornyot emeltek. Később, a X. században ezt megnagyobbítva, sűrűn levert cölöpökre földvár épült.

A középkori Bánság központjává 1177 körül vált Temes. Várát és várispánságát először 1212-ben – II. András idejében – említi egy adománylevél, Castrum Temesiensis néven. 1315-ben nevét Temesvárra változtatták. 1318 körül Károly Róbert kőből, négyszög alaprajzú várkastélyt építtetett. Falait kör alakú bástyák és a Temes vízával töltött várarak védte. A magyar királyság központja lett: Károly Róbert közel 20 évig innen kormányozta az országát. 1342-ben Temesvár a királytól városi rangot kapott.

Zsigmond király 1397-ben ide hívta gyűlésre a rendeket, a közeledő török veszély elhárításának megbeszélésére.

1441-ben I. Ulászló temesi főispánja nevezte ki Hunyadi Jánost. 2 évvel később erős földrengés pusztította el a várat. Hunyadi János nagy építkezésbe kezdett: nemcsak felépítette a kastélyt, hanem jelentősen meg is erősítette. 4 kaputoronnyal rendelkező vár jött létre. 1446-ban Hunyadi Jánost kormányzóvá választották. Kisebb fia, Mátyás, itt ne-

Dózsa György megégettetésének vélt helyszíne

velkedett. Haláláig (1490) a Hunyadiak tulajdonában volt a temesi vár.

1458-ban Mátyás, 1492-ben Kinizsi Pál, temesi főispán innen indította hadait a törökök ellen.

Dózsa György jobbágserege 1514-ben megostromolta a várat. Nem sikerült bevennie. Szapolyai János, erdélyi vajda csapataival leverte a jobbágyfelkelést. Vezetőiket válogatott kínzásokkal végeztette ki. A korabeli krónikák szerint Dózsa Györgyöt 1514. július 20-án izzó vastrónra ültették, kezébe tüzes vasjogart adtak, fejére forró vaskoronát helyeztek. Társait arra kényszerítették, hogy egyenek a megégett húsából.

A kivégzés vélt helyszínén – a Mária téren – 1906-ban Temesvár város és lakossága emlékművet emelt. A kis dombon álló, 3 oldalán nyitott, kettős csúcsíves tetővel fedett belső térben Szűz Mária carrarai márványból készült szobra áll. Kiss György alkotása. Az épület hátsó oldalán elhelyezett sűrű márványtáblán „Isten Anyjának a magyarok Védőasszonyának” sorból *a magyarok* szót Trianon után kivették...

1552-ben Losonczy István temesi főispán – zsoldosai követelésére – a szabad elvonulás ígéretére a várat a török csapatoknak feladta. A törökök azonban legyilkolták a kivonulókat. A várost csak 1716. október 13-án – 164 év múlva – szabadította fel csapataival Savoyai Jenő.

(A szerző felvétele)

Az Erdélyiek Klubja Pécs Egyesület köszöni a támogatók által számára felajánlott adó 1%-ot, amit kulturális célra használt fel.

Kardhordó Kálmán

Bélyegvilág

Kálmán Kardhordó

A Magyar Posta ez évi karácsonyi bélyegsorozatával egyúttal Konecsni György grafikusművész, bélyegtervező munkássága előtt is tisztel. Az 1908. január 23-án Kiskunmajsán született művész születésének 100. évfordulójára a „Művészek V.” sorozat ugyan június 20-ra volt jelezve, de a bélyegek témájának aktuálisságához igazodva ez későbbre halasztódott, a Konecsni-bélyegeket október 28-án bocsátották forgalomba. A magyar filatélia számos kiválósága közt is előkelő helyen álló művész tevékenységéről a budapesti Bélyegmúzeumban 2008-ban időszakos kiállítás nyílt, október 28-án pedig tudományos emlékülést tartottak ugyanitt. Mindkét rendezvény bepillantást ad, adott a művész bélyegtervező munkásságán kívül más művészeti tevékenységébe is.

1932-ben „Gyógyvízben fürödj!” plakátjával nyerte első pályázatát (500 pengős fődíj), s aztán számon tartani is nehéz hazai, nemzetközi elismerését: 1934-ben Rómában a Nemzetközi Idegenforgalmi Kongresszus vándordíját, az egyiptomi király által adományozott Fuad-serleget; 1937-ben a Párizsi Világkiállításon Grand Prix-t és Diplomát a magyar pavilon egyik termének tervezéséért és legújabb plakátjaiért. Az idősebbek talán emlékeznek a vasúti és más várótermekben 1945 előtt bekeretezve függő idegenforgalmi és egyéb, igen megkapó plakátjaira, mint például Budapest, Dunántúl, Erdély, Hungária, Ungarn, vagy a „Gáz – fűt és hűt”-re. Plakátművészete az 1945 előtti idegenforgalmiról 1945 után politikaiakra váltott.

A Rudnay Gyula növendékeként indult művésznak más ágazatban is kiemelkedő alkotásaival találkozhatunk: többségükben az 1960-as években megvalósult pannókkal (győri, székesfehérvári pályaudvar, gyulai várfürdő előcsarnokában, a budapesti Fészek-klubban, az auschwitz múzeumban, a szegedi Tisza Szálló éttermében stb.). Az 1950-es évek közepétől rajzolt groteszkjei; szülőföldjét, a Kiskunmajsa környéki tanyavilágot témául választó rézkarcai; könyvillusztrációi; 1964-től a Képzőművészeti Főiskola alkalmazott grafikai tanzéke élén kifejtett tevékenysége jelentős helyet biztosítottak számára 20. századi művészetünkben.

És még nem említettük bélyegtervező tevékenységét! Konecsni György az 1930-as évek végén kapcsolódott a magyar bélyegtervezéshez, a 40-es évek elejétől egyre többször megbízta a Magyar Posta bélyegtervezéssel. Egy bizonyos témára gyakran több változatot is készített. 48 kiviteli bélyeggrafikájából 122 bélyeg és 2 blokk került forgalomba. Bélyeggrafikáin tetten érhető a plakátszerű közérthetőségre törekvés, tiszta kompozíció. (Tökéletes megoldásra törekvését sok vázlata is bizonyítja.)

Első sikere a Művész sorozat és blokk volt 1941-ben. Mindmáig egyik legszebb bélyegünk előzményéhez tartozik, hogy a kultuskormányzat az 1930-as évek végén felmérést végzett a hazai művészek helyzetét, életkörülményét illetően, melynek folyamányaként Magyarország kormányzója, Horthy Miklós hitvesének védnöksége alatt a Magyar Képzőművészek Országos Segély és Nyugdíjintézménye, valamint A Magyar Művészetért mozgalom támogatására 4 címletből álló bélyegsoro-

zat, valamint blokk került kiadásra. Az 52 fillér névértékhez a magyar művészetet támogatandó 52 fillér felár társult. (E bélyegek a Múcsarnokban rendezett A Magyar Művészetért képzőművészeti kiállításon kerültek forgalomba, emléklapon is különböző színű emlékbélyegzőkkel, Horthy Miklósné köszöntőjének szövegrészletével.) A 20+20 filléres bélyeget Smith Geeddes amerikai filatéliai szakíró a világon 1941-ben megjelent bélyegek művészileg 6 legszebbike közé sorolta.

A Művész-sort aztán követték a többi, nagyszerű bélyegek; Konecsni művészete a II. világháborút követően se tört meg, 1945 utáni bélyegeink tervezésének legtöbbje 1950-ig az ő nevéhez fűződik. Az 1950-ben kiadott UPU-sorozattal és blokkal azonban lezárult bélyegtervező munkássága. Kár.

A 2008. október 28-án forgalomba került, Konecsni György tiszteletére kibocsátott bélyeg a művésznak 1943 őszén benyújtott pályázata alapján 65 (!) esztendő után valósult meg. Akkor Tóth Gyula grafikája került első helyre s lett a maga

némeben a világ első Karácsonybélyege! (Addig önálló grafikával nem adtak ki Karácsonybélyeget.) Konecsni „Glória” jellegű pályázatából kettőt külön jutalomra ajánlott a bíráló bizottság. E két különdíjas tervből lett idén valóság: Karácsony bélyegsor. Talán nem érdektelen néhány mondatot idéznünk a korabeli zsűri véleményéből Konecsni pályázatát illetően. „Grafikai készsége olyan értékű, hogy a két első pályamű híján minden változtatás nélkül is meg lehetne valósítani... díszítőművészeti

kedvtelése egybeolvasztja a magyar mézes-bábos és az angol Wedgewood domború kerámiajának szépségét.” Helbing Ferenc, az Iparművészeti Főiskola ny. igazgatója, több magyar bélyeg tervezőjének véleménye: „... a sorozat nagyon szép, csak túl tömör, az egyik figura agyonüti a másikat.” A zsűri egy más tagjának, a Magyar Betlehemes Társaság elnökének véleménye: „A Glória sorozatból csak a népiséget látni, a néprajzot nem, mert annyi a díszítés, hogy a keresztény gondolat eltűnik mellette.” – No ennyit...

A pályázat 20 filléres tervezete most a 70 forintos, a 30 filléres pedig a 100 forintos címet. (Volt még 4 filléres is, de az most nem került megvalósításra.)

Konecsni György kétszeres Kossuth-díjasként Budapesten halt meg 1970. január 29-én. A kiskunmajsai „Konecsni György” Helytörténeti Múzeumban állandó kiállítás emlékeztet rá. Arra jártunkban nézzük meg!

Kisslaki László

Megjöttek a pásztorok

(Részlet egy elbeszélésből)

Ica néni néha-néha gyűszűzgetett a borból. Karcsi bácsi meg korsóval itta, mert nem volt ivóvödörnk. Közben nagyon szép, ájtatos szenténekeket nótázott, hogy szinte könnyes lett a szemem. Benő a priccsen ülve olyan csodálattal hallgatta a dallamokat, hogy közben elfelejtette a hüvelykujját a szájába tenni. Milu az ölében szunyókált, mert már öreg kandúr volt, de álmában azért hozzádorombolt halkán a dalhoz. Én az utcai zajra figyeltem, de még semmit sem hallottam. De Pajtás hirtelen felugrott örömebe, hogy Milu ijedtibe' felborzolta szőrét a felpúpozott hátán.

– Megjöttek a pásztorok! – ordítottam, mert hallottam hogy teli tüdővel már a kútnál éneklük, hogy: „Pásztorok, pásztorok örvendezve...”

Nagypapa bejött előttük Leipziger úrral, a kocsmárossal, és behozták egy jászolban a Kisjézust, aki békésen aludt, hiába is ordibáltak örömeükben körülötte a magasztalók. Leipziger úr a nagypapa legjobb barátja volt már a Nagyháború óta; és különben is, Krisztussal egy hiten nevelkedtek.

Ahogy betódultak a betlehemesek, Pajtás farkát csóválta örömebe', mert megismerte a messzi Szentföldről jött pásztorok szagát.

– Csoda, hogy ez a kutya mindenkit ismer...

Benővel mi is körbeálltuk a többiekkel a jászolt, és elénekeltük hogy: „Ó gyönyörű szép”. Közben Leipziger bácsi segített Ica néninek pálínkát tölteni. Karcsi bácsi is velünk nótázott, mert újra kinyitotta szemét, mert pihentetett egy órácskát. Benő a kabátkáját akarta a Kisjézusra rárakni, mondván, hogy

még be sincs takarva és megfázik szegény, de megnyugodott, mert közben az egyik kezdőpásztor behozta Szűzmáriát Józseffel, és három tehenet a saroglyáról. Nagypapa pokrócot terített a lóra és a pásztorinasnak, aki a birkanyáját a két számmal is be akarta vinni, mondta, hogy nem kell, mert így is sokan vagyunk már benn. Az asztalt kirakták az udvarba, és áhítattal körbeállták a jászolt. Mindannyian kucsmát és birkabundát viseltek, hatalmas farkasölő bunkót szorongattak, amivel néha a földre vertek vele, ha fontosat mondott valamelyikük, amire figyelni kellett.

A főpásztor – onnan tudom, hogy az volt, mert tulokszarv lógott a nyakában – elkezdte regélni a csodálatos látomásukat. De mielőtt belefogott volna a túlkös, Benő elsírta magát a váratlan zajra, mert egy néger pásztor az égre mutatott, és fehér szemgolyóit forgatva felordított, hogy:

– Csillag állt meg az istálló fölött! – meg Benő különben is, először látott szerecsent. Az megsimogatta a fejét:

– Ne féj Benő – mondta.

Erre én is meglepődtem, mert sose hittem, hogy azok a fekete bőrűek is ilyen szépen tudnak somogyiul beszélni. Majd földre feküdt mindegyik, mert, hogy most álmot látnak, de nagypapa hozta a sajátfőztű pálínkát, erre rögvést az összes pásztor fölkel a poharáért. A szerecsen, olyan mohón itta az erős italt, hogy az kétoldalt végigcsorgott az állán. És láss csodát! Amerre lefolyt, nyomán tiszta fehér bőr tűnt elő! Gondolták volna, hogy nagypapának tényleg ilyen méregerős a pálínkája, hogy még a bőrt is kifehéribí?!

Már későre járt, mikor az ünneplők magyar nótákat is énekeltek nagypapával és Karcsi bácsival, és ittak még egy jánosáldást. A sötétben nagy nehezen felpakolták a kocsira a betlehemes kelleket. Még jó, hogy a birkanyáját nem hozták be a jászolhoz, mert most aztán terelgethetnék fel a kocsira; bizonyára már szétszéledt volna a bégetős társaság. Leipziger bácsi – mert övé volt a ló is – felült a bakra, és elindultak az éjszakába a Kisjézussal. Még utánuk néztem a tornácról. Nótázásuk végigzengett a hódnyha alatt szuszogó alvó falun. Becsuktam a kaput utánuk, és már a kút mellett mentem, mikor akkorát dobbant a szívem, tán még az utcavégi keresztig is elhallatszott.

Az alvó orgonabokor alatt a hóban ott feküdt Szűzmária! Biztos a betlehemesek felejtették itt a nagy pakolásban. De szerintem valahol a kihalt úton eshetett le a szekérről. A részeg pásztorok meg csak úgy otthagyták. Miasszonyunk meg gondolta, hogy inkább idejön hozzám. – Kitudja? – Nekem biztosan jobban kell, mint egy országútnak.

Gyorsan hátravitem a csodálatos, váratlan ajándékot, és hogy meg ne lás-sák, éjszakára bedugtam a szalmakazalba. Zakatolt a szívem; majd kicsordult a boldogságtól. Arra gondoltam, hogy talán valaki, maga helyett küldte ide az égből. Az, aki akkor hagyta itt a világot, amikor nekem életet adott. A pásztorok nótás csapata, meg mehet haza Betlehembe. – Üres kézzel. – Legfeljebb szidhatják részeges fejüket, hogy mér' hagyták el Szűzmáriát szentkarácsony éjszakáján, valahol a havas mezőn...

Könnyen, gyorsan szerelhető, szállítható garázsok, tárolók, felvonulási épületek, csarnokok, horgászházak, raktárak színes trapézlemezből

Alapár: 240 ezer forint + áfa

Érdeklődni lehet a 72/447-760 és a 06/30-271-9446 telefonszámokon

A mintadarab megtekinthető:

Pécsett a Kanyar u. 22. szám alatt,

Mohácson a Szőlőhegy,

Csencsevár u. 5-9. szám alatt.

Ágoston Piroska

a tükrömet

léptek egy nagyváros forgatagában
árnyékomat betonra írja a nap
és hozzásimul egy ismeretlen

a hegyeken a fűszálak az eget cirógatják
felmászom
látod, közelebb vagyok az angyalokhoz

most tudod onnan jöttem hol söröd csömpe
pohárban kapod
és hangos haragos hörgés dallama sérti füled

van egy piros tükröm, ha kinyitom
tenyeremben a lég és egy ártatlan báránnyfelhő
mosolyogj, gyönyörű vagy – felirat az üvegen
iderejtem a hársfaillatot
ha kell betakarom vele arcomat

vannak akik megszületnek van aki felnő
vagy csak megállít egy kibírhatatlan pillanatot
ott születek újjá az ő poklában

a hazug és a gyerekes országa
tele kavicsokkal homokkal
unalmas anyagokkal
lanyha kézfogása gyenge szorítása
elképeszt

nincsenek kérdések már
csak a tette rest
mélán mered egy síkidomra

gyalog indultam haza szálkáról
magassarkú csizmában mentem
voltak könyveim és könnyed voltam
könnyeimet is elfeledtem
márha léteztek valaha
papírzsebkendőbe pergők némán
ölembe hulló sócseppek

én a tükrömet neked adom
legyen szemed kékje benne az ég
a felhő az írisz elmosódott foltja
a repülő fekete pontja szembogarad
és láss

Rónai Balázs rajza

Fiatalok oldala

Prim Péter

Szóljatok Attilának!

Utólag már nagyon könnyű a dolgunk. Elgondolkodni azon hogyan is tehetjük volna másképpen, hogy jobb legyen, hogy azokat a hibákat ne kövessük el. Nem újra, egyszer sem. Néha azon gondolkodom, hogy fejben visszamentem a múltamba, és a mostani eszemmel, és tapasztalataimmal a hátam mögött, milyen könnyen tehetném tökéletessé a dolgokat magam körül. Aztán hopp, újra a jelenben vagyok a mai eszemmel, a mai testemben, a tegnapi nadrágomban. Aztán arra gondolok, hogy azok a dolgok tettek ilyenné, amiket átéltem akkor, úgy. Ha másképp lett volna, másképp gondolkoznék, máshol lennék. Más lenne a mai eszem, és máson járna. Lehet, hogy nem tennék ilyen képzeletbeli időutazásokat. De az is lehet, hogy akkor meg más dolgokat változtatnék meg az akkori eszemmel. Megváltoztatni a múltat. Talán mégsem kell. Vagy nem is lehetne. Mindennek úgy kell történnie, ahogy az éppen megtörténik. Mert megpróbálhatnám jobba tenni a világot az ismert jelen tükrében megváltoztatott múlttal, de akkor az ismert jelen is megváltozna. De ez már fizika. Vagy olyasmi. Amiről én gondolkodom az számomra nem annyira fizika. Csak üzenetet hagyni. Tamásnak, hogy aznap ne üljön autóba. Vagy Theisz János honvédnek, aki a nagyim testvére volt, hogy ne akarja meghosszabbítani a szolgálatot, mert hamarosan gránát miatt hal hősi halált. De itt megállnék. Jobb lenne? Nem tudom. Hősi halál fiatalon, vagy betegség, öregén, gyengén. Nem hiszem, hogy elég nagy vagyok erről dönteni. Nem mintha módomban állna szólni nekik. Szeretek olvasni. Nagy írókat, költőket, akik már régen nem élnek. A kedvenceim mind olyanok, akik erőltetett menetben, síneken vagy munkatáborban, betegségben haltak meg. És talán éppen attól lettek azok, akik voltak, amiken át kellett menniük. Át kellett élni azokat a dolgokat. És azért írtak olyan csodákat, amiket én annyira szeretek. Pusztán kíváncsiságból megváltoztatnám a múltat. Milyen lehetne Radnóti, ha hagyják megöregedni. Vagy József Attila ősz bajuszszal. Hagynék egy cetlit: „Szóljatok Attilának, hogy maradjon még.” Ugyanakkor mindig arról beszélek, hogy attól vagyok most az, aki éppen vagyok, mert a dolgok úgy történtek velem, ahogy történtek, történniük kellett. Ha bármi másképpen történik, akár egy apróság, már máshol lennék, és mást csinálnék. De én szeretek itt lenni, és szeretem ezt csinálni. Nagyon. Örülök, hogy így lett. Van ugyan pár dolog, amit elhibáztam, de az is formált. Most már nem akarnám rábeszélni a makacs Radnótit a bujkálásra. Így kellett lennie. Attilának sem szólnék, hogy vigyázzon a síneken. Mert attól lett olyan nagyszerű az életműve, mert hagyta, hogy a dolgok megtörténjenek vele. De miért is mennék hátrafelé a múltba, amikor annyi dolog van a jövőben, ami csak arra vár, hogy megtörténjen velem és formáljon. Állok elébe. És tudod mit? Ne szóljatok Attilának, majd később megbeszéljük vele, valahol máshol.

Szerkesztőségünk várja fiatalok rajzait, verseit,
írásait a következő címen:
7614 Pécs, Pf. 59. • e-mail: hethatar@t-online.hu

François Mauriac gondolata	Autó- baleset			Becézett Izabella	Vas a zárkában	Arab or- szágba	Lassan elsétál	Lám Gén- techn- val szaporít	3,14	Össze- vissza dug	Gyalo- gosok útja
	1			Adónem	Felkor- tyolta	Kérdő- szócska			USA űr- központ		
	A Bolero szerzője										
	2	Azono- sak	Török kat. rang								
		Dózis	Kevert göb			Zava- ros bók					
Svéd nagy- város				Virág- köté- szet		Német fagyfalt					Feltéve
Errébb falun				Tört-i kastély							Végte- len fog
Odázás							Tatamin zajlik				5 Cigaret- tába szippant
Egyenlő				Nyakas- ság							Előtag- ként kettős
Talmi				Drágakő			Q		ZZI		Gramm
		Kötő- szócska	Északi férfinév		Kén vj. Kerék- pár tartozék						
		Szívárv. hártya	Becézett Ilona			Költőien díszes Bika fegyvere					
			Északi nép		Fosz- far vj. Óriás- kigyó						
			Belül hozom			Szörpös város					Lóerő
Lőbiz- tató szó						Út a fi- zikában					
Pesti jármű							Luxem- burg aj. Végtelen Pairot		Kevert Amo		Igekötő
									Korhol		Névelő
Vala- kibe vetett hit						Végtelen Apc		Latyak			Kevert sah
						Zéró		Akad			Katona bánja
Minőségi rendszer			Orvosi eszköz műtéthez								Belül szeg
			Napszak								Francia metró
Azono- sak		Elektron		Kevert ser	Amper	Folyóval kapcs.				Borászati eljárást végez	
		Utolsó előtti betűnk			Eger bora	Nyereg- ben ül				Azonosak	
Oxigén		Ruha tar- tozóka				50					
Kézzel jelez		Apró élősködő				Anyadisz- nő		... Scott jazz-zen. Meg- fontol		Rakó	
										Meg- könnyez	
			3 színű zászló								5
			Föld igéje								Becézett Erna
							Utolsó posta				Mghg-pár
							... baba film cím				Zavaros dél
Úrhajós- nő				Pipa hangzói	Egyfajta gyomot irt						
Fotel belső									Fa, folyó része		Indok
Becézett rovarevő					Vonat- tag				Győze- lem jele		Poszitiv sarok elektr.
Gyomor- érzet					Margarin- márka			Simi- taná			
		Baranyai település				Becézett Zoltán		Izomban rejlík	Kisebb ház	Útra kel	
		Kevert Lea				Központi testszerv				Egyik szó faj	
			Párat- lanul róla	Orosz nagy tó			Kuka fele	Gépelés- kor tévesztő			Őn vj.
			Költői felkiáltás					Igerag			
Merre Északi határ- folyónk					Giga	Szövegből kiemel					Kicsi- nyító képző
					Gramm	Japán aj.					Félbe
										Hím kecske	

DRELICSKA ATTILA EMLÉKÉRE

KÉSZÍTETTE: CSÉPÁNYI PIROSKA

A keresztrejtvényt helyesen megfejtők és a megfejtést beküldők közül a szerencsés nyereménye az India 100 csodája c. könyv. Beküldendő François Mauriac gondolata január 16-ig, a szerkesztőség címére (7614 Pécs, Pf. 59.) postai levelezőlapra vagy levélben, illetve az e-mail-címre (hethatar@hethedhethatar.hu).

Az októberi számunk rejtvényének megfejtése: „Két ember attól fogva számít igaz barátnak, amikor hallgatásuk már nem jelent kínos csendet.” (Dave Tyson Gentry gondolata)

A helyes megfejtést beküldők közül Makrai Dávid (1141 Budapest, Bonyhádi u.) olvasónk nyerte meg Az emberi test atlasza című könyvet.

Alfred de Vigny gondolata		Silány	Jogtalan haszon	Török hatalmasság	Végtagunk része	Más helyre rámoló	Könyvek tárolója	Ötlet
		Afrikai antilop-fajta	Mágnes igéje	Dehogy	Cipő	Névelő	Többszjel	Fejletlen csipsz
1	Verőfényes Ajánlottjel			ÁÁÁÁ		Csendes roló Szabolcsi város	... mail Trópusi apró madár	
2	Csúnya Idős	Indulat-szó Tallinni	...Obama USA-elnök Szignóz				Lyukas pad 100	
Csendes ajak Szemérvet	50	Szines-fém 6	Ló csemegeje Kutyus			Bocsánatban van Üres tér		
			Felmenője falun Durva posztó			Hiányos kotlós	Párosan szebb Alfa	
Félig forr Yoko ... Lennon özvegye	Olasz aj.	Mohón fal Feltéve				Déli tengerpart		Amper Álhal
	Váltónforgatmány	Háztartásbeli Első fogás	Mghg-pár Fehérnemű			Félig módi Égetett szeszcsit.	Félbe Az írás-jegy	Helyhat. rag Névelő
		Légi előtag Becézett Etelka			Gallium vj. Rend-fokozat		Ázsiai nép 49	Fertőtlenítő szer
Csemege-szülő Kálium vj.	Tagadó-szó Tréfás ital	Kérdő-szócska Párosan kallóz	Nitrogén Fél Amália	Ízletes köretek Bárány hangja				
3						Lóerő Végtelen seb	Csendben örül Hüros fegyver	50 Kipling kígyója
				Fejletlenül fen Nano		Kén vj. Egyik kromoszóma		
Legszebb érzés								

KÉSZÍTETTE: CSÉPÁNYI PIROSKA

A keresztrejtvényt helyesen megfejtők és beküldők között lapunk egyéves előfizetését sorsoljuk ki. Beküldendő Alfred de Vigny gondolata január 16-ig, a szerkesztőség címére (7614 Pécs, Pf. 59.) postai levelezőlapra vagy levélben, illetve az e-mail-címre (hethatar@hethathatar.hu).

Az októberi számunk rejtvényének megfejtése:
„Az igazi szerelemnél csak az igazi barátság a ritkább.” (La Rochefoucauld gondolata)

A helyes megfejtést beküldők közül lapunk egyéves előfizetését Rác Gáborné (7910 Botykapeterd, Szigetvári u.) olvasónk nyerte.

VARÁZSKÉP – 241.

DR. MÁNDOKI LÁSZLÓ NÉPRAJZTUDÓS EMLÉKÉRE

Első számunktól kezdve mindegyikben található varázskép. Dr. Mándoki László néprajztudós nemcsak rendelkezésünkre bocsátotta világhírű rejtvénygyűjteményének ezen darabjait, hanem versikéket is írt hozzájuk. Ezt a hagyományt folytatva Szigetvári-Szattinger Krisztián jóvoltából ismét versikékkal jelennek meg a varázsképek.

Aki megtalálja a képen a keresendőt, kiszínezi, a képet kivágja vagy fénymásolja, és nem rest **január 16-ig** borítékba téve szerkesztőségünk címére (7614 Pécs, Pf. 59.) elküldeni, megnyerhet **50 szelet csokoládét**.

*A közelben nincsen puska
Azért vigyázz, libuska,
Merthogy az sem jó móka,
Ha nyakon ragad a róka.*

Az októberi számunk varázsképén a *botos vénasszonyt* megtalálók közül HORVÁTH PÉTER (7400 Kaposvár, Kossuth u.) olvasónk nyerte az **50 szelet csokoládét**.

Hölgyek napernyővel

Kéri Katalin új könyve

Barátunk és szerzőtársunk, Kéri Katalin új kötetét ajánljuk olvasóink figyelmébe: a Hölgyek napernyővel című műve a Pro Pannonia Kiadói Alapítvány gondozásában jelent meg. A *Nők a dualizmus kori Magyarországon 1867–1914* alcímű könyv áttekinti a külföldi és a hazai nőtörténeti kutatásokat, a női sajtó történetét, majd vázolja a nők jogi, gazdasági és politikai helyzetét, a hazai nőegyletek dualizmuskori tevékenységét, az oktatásügyet, a leánynevelést, végezetül bemutatja a korabeli női magánszférát, a női szabadidős tevékenységeket, a sportot, a divat korabeli világát. A kötet elsősorban a gazdag sajtó- és könyvészeti anyagra támaszkodik, amit nyomtatott elsődleges források (illemtankönyvek, háztartásvezetési útmutatók stb.), valamint törvények, népszámlálási adatok, nőegyleti dokumentumok, báli programfüzetek egészítenek ki.

A szerző a Pécsi Tudományegyetem oktatója, közel másfélszáz tanulmány és több könyv szerzője, a hazai nőtörténet ismert szakértője.

A könyv megvásárolható könyvesboltokban (2690 forint áron), valamint megrendelhető közvetlenül a kiadótól, interneten 15% kedvezménnyel. (www.propannonia.hu)

Kilencven éve ért véget az első világháború

Az első világháború befejezésének 90. évfordulójára számos rendezvénnyel emlékeztek meg Pécsen. Ennek kezdeteként november 6-tól 15-ig, a főpostán kiállítás nyílt meg a világháború egyéni tárgyi emlékeiből. November 7-én nemzetközi tudományos konferenciát rendeztek a PTE Ifjúság úti konferencia termében, ahol neves magyar és német szakemberek tartottak előadást. A Széchenyi téren ugyanezen a napon, 17 órakor korabeli egészségügyi és harcászati eszközök kiállítása nyílt meg, 18 órakor pedig első világháborús emlékkiállítás megnyitására került sor az Egyetemi Könyvtár épületében.

November 8-án 15 órakor nemzetközi fotókiállítás megnyitója következett ez után a Művészetek és Irodalom Házában, 16 órakor német és magyar népi együttesek adtak műsort a Széchenyi téren, 18 órakor a Székesegyházban magyar és német nyelvű misét tartottak a világháború halottaiért, 19 órai kezdettel pedig a korabeli eseményekre emlékező irodalmi, zenés műsort nézhettek meg az érdeklődők.

November 9-én a köztemetőben került sor a világháború befejezéséről, illetve a katonatemető följújtásának 10. évfordulójáról tartott megemlékezésre. A világháborús parcellánál dr. Hargitai János, a megyei közgyűlés elnöke, Gonda Tibor pécsi alpolgármester köszöntője után dr. Szili Katalin, az Országgyűlés elnöke és dr. Heinrich Schöll, az Osztrák Fekete Kereszt elnöke mondott beszédet. Közreműködött a Pannon Volán Zrt. Bartók Férfikara, a narrátor dr. Bózsöny Ferenc volt. A nemzetközi emléknapot egyházi szertartás, koszorúzás és díszmenet zárta.

TÖRTELY ZSUZSA

MEGRENDELŐ

Megrendelem a Hetedhéthatár című közérdekű magazint

..... példányban 2009. év hónaptól

12 számot
1500 forint előfizetési áron

Név:

Település: Irányítószám:

Utca, házzám: Postafiók:

Tel./fax:

Fizetés: banki átutalással – postai csekken (a megfelelő aláhúzendő)

Egyéb megjegyzés:

.....
aláírás

A megrendelés alapján a kiadó küldi a számlát, illetve a postai befizetési csekket.

Visszaküldendő a szerkesztőség és kiadó címére:

7761 Kozármisleny, Mikszáth K. u. 24.

Bankszámlaszám: 50100112-12005985

(Nemzetközi: HU31-50100112-12005985)

e.graphic stúdió

- **Egyedi könyvek**
teljes kivitelezése
akár 50-100 példányban is
- **Hetilapok, periodikák**
tördelése és komplett
nyomdai kivitelezése
- **Színes plakátok készítése**
30×60 cm méretig
- **Színes és fekete-fehér**
fénymásolás és nyomtatás

Nyitva:

Hétköznap 08.00-19.00

7624 Pécs, Hungária u. 14.

Tel./fax: 72/227-350

info@edenscript.hu

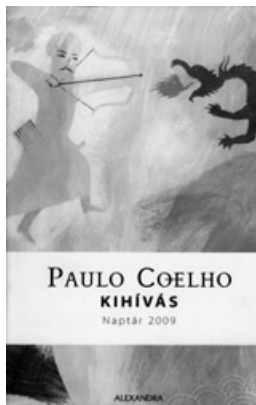
Szarvas István

Paulo Coelho: Kihívás – Naptár 2009

Paulo Coelho

Gyönyörűen illusztrált könyvszerű határ-idő naplót adott ki az Alexandra Kiadó, a naptárt Paulo Coelho műveiből válogatott idézetek kísérik végig.

Paulo Coelho, a Rio de Janeiróban 1947-ben született író, az ABL (Brazil Irodalmi Akadémia) tagja volt a XII. Nemzetközi Könyvfesztivál díszvendége Budapesten, aki új könyvének, a Zahirnak hazai megjelenésével, szinte egy időben érkezett hazánkba. A végteleenül szimpatikus, szerény íróat egyesek a szavak alkímistájának tartják. Korunk egyik legjelentősebb szerzője. Könyveit már több mint 150 országban ismerik, vallási hovatartozástól és kulturális elkötelezettségtől függetlenül. Eddig 56 nyelvre lefordított művei nemcsak a sikerlistákat hódították meg, de társadalmi és kulturális vitákat is kiváltottak. Könyveinek gondolatvilága, filozofikus jellege és témaválasztása már több millió olvasót segített új utak keresésében, világszemlélete formálásában.

Feleségével, Christina Oiticicával közösen intézetet alapított, ami hátrányos helyzetű brazilokon, főként gyermekeken és időseken kíván segíteni. A most megjelent Zahir előtt 2001-ben „Az Alkimista” és a „Veronika meg akar halni”, 2002-ben „Az ördög és Prym kisasszony”, majd 2003-ban „A Piedra folyó partján ültem” jelent meg magyarul.

* * *

2005 áprilisában a budapesti Gellért Szállóban megtartott nemzetközi sajtótájékoztatón a következőt kérdeztem a mestertől:

Pár évvel ezelőtt azt mondta nekem egy brazil költő, hogy hasonlóság van az Önök nyelve és a magyar nyelv között. Ön hogy látja? Eljut a magyar irodalom Brazíliába?

A két nyelv között én nem érzem a hasonlóságot. Nagyon komoly probléma a fordítás. Ez eléggé limitálja azt a lehetőséget, hogy Brazíliában megismerjék a magyar irodalmat és kultúrát. A mai irodalmat még nehezebb lefordítani. Sajnos az országhatárokon nem megy át az irodalom. Tegnap hosszan beszélgettem egy magyar kollégámmal arról, hogy a magyar történelemből Attilát rossz fordítás miatt barbárként

ismerte meg a világ, pedig ő teljesen más értékrenddel rendelkezett.

Paulo Coelhoval aláírtam a Hetedhéthatar egyik számának címlapját, amelyen üdvözlését küldi az olvasóknak. Megkérdezte, hogy milyen időközönként jelenik meg a lap, és hogyan foglalkozik az irodalommal.

* * *

Kedvesinálónak két idézet a naptár-gyöngyszemből: „Figyelned kell a jelekre, hogy odaérrél. Isten a világban minden ember számára kijelölte az utat. Most csak pontosan követned kell a sajátodat.” Az alkímista – „Élvezd minden pillanat örömét, hogy később meg ne bánd, és ne érezd úgy, hogy elfecsérelted az ifjúságot. Az ember minden életkorához más-más nyugtalanságot rendelt az Úr.” Az ötödik hegy.

A képeket Anne Kistin Hagesether könyvtervező és grafikus készítette, aki 1995 óta foglalkozik könyvek és magazinok illusztrálásával.

Fordítást segítő programcsomag angolul tudóknak

Dativus Pro 8.4 nevű programcsomaggal lépett a piacra a Dativus Translator Kft. A vállalkozás komplett angol-magyar, magyar-angol fordítást segítő szolgáltatás fejlesztésével foglalkozik. A csomag számos nyelvész és programozó több, mint 8 éves munkájának gyümölcse.

A rendszer hat modulból áll: az Óriásszótár, a Klikk gyorszórtár, Fordító, Klikk gyorsfordító, Weblapfordító és a Fordítási memória.

Az Óriásszótár 880 ezer szó és kifejezéspárt tartalmaz. Szakszótárak – műszaki jogi, gazdasági, informatikai, orvosi, biológiai és más szakterületek – anyagát is tartalmazza. Írás-olvasás közben a szótár egyetlen kattintással indítható az eszköztárba telepített ikonról. Írásnál a kiválasztott szó, kifejezés ki-másolható és saját szövegünkbe a vágólapról bemásolható.

A Fordítóprogram nyelvi bázisa 604 ezer minta mondat. Ezt még bővíthetjük a fordítási memória segítségével. Különleges szolgáltatás egyebek között, hogy a fordításnak van egy Mondatszótározás elnevezésű funkciója, amelytől a mondat szavainak fordításához megkaphatjuk a gép által lehetségesnek ítélt szinonimákat.

Klikk gyorsfordító – Ha a szövegben rákattintunk egy szóra vagy kijelölt szövegrészre, és egy panelben megjelennek a fordítási javaslatok.

Weblapfordító – ez weblapok fordítását végzi közvetlenül az Internet Explorerben, megőrizve a honlap eredeti formázását.

Microsoft Word Eszköztár – szövegszerkesztőbe beépülő modul Word dokumentumok teljes vagy mondatonkénti fordításához, amely annak eszköztárából kezelhető.

* * *

Kertész Judit, a Dativus nyelvészeti vezetője készséggel válaszolt kérdéseimre.

Kinek ajánlja ezt a CD-t?

Mindenkinek. Aki egy kicsit tud, az is tudja hasznosítani, és aki profi még profibb lesz. A Fordító programot és a Weblapfordítót a kicsit tudók is bátran alkalmazhatják, ezáltal növekszik tudásuk. A jól beszélők és fordítók az Óriásszótárt alkalmazhatják elsősorban sikerrel.

Véleménye szerint mi nehezebb: egy jó sakk gépet (szoftvert) vagy egy fordító szoftvert készíteni?

Egyértelműen az utóbbit.

A cikk írójának meggyőződése, hogy a fordítóprogramok egyre tökéletesebbek lesznek és csak irodalmi szempontból hagynak kifogásolni valót.

SZARVAS ISTVÁN

Trebbin Ágost

Ismét Karácsony lesz...

Karácsony ebben az évben is lesz. Talán ez az egyetlen vigasztaló szó, amely a mai könyörtelen, elanyagiasodott világban még megmaradt. Nagyon jó lenne abban hinni, hogy legalább ezen a napon létezik még önzetlenség, szeretet és az emberi szívekben megbocsátó békesség.

Második év, amikor társtalanul köszönt rám a keresztények legnagyobb ünnepe, a Karácsony. Szerencsére nem váltam magányosan búslakodó, magába roskadt öregemberré. Itt vannak mellettem drága gyermekeim, és mindig vidám kis tacsókutyám, Henry.

Biztos vagyok benne, hogy meg fog szólalni a telefon is. Judit húgom fog hívni a messzi távolból, hogy néhány röpke percig együtt lehessünk az éter szeretet hullámain keresztül.

Fognak érkezni igazi és protokolláris jókívánások.

Hiszem és remélem azt, hogy éppen úgy jön el számomra a Jézuska, mint 2007. évben.

A betlehemi csillagösvényen sugárzó fény támad majd ismét, angyalok érkeznek hozzám Karácsonyt ünnepelni.

A sorban elől azok az angyalok jönnek, akik a pásztorok számára elvitték a csodálatos jó hírt:

„Ne féljete! Mert nagy örömet adok tudtul nektek és majd az egész népnek. Ma megszületett a Megváltótok, Krisztus, az Úr Dávid városában.”

Az angyal után hosszú sor jön. Kedves, felejthetetlen lények. Arcukon jóság és szeretet. A vakító fényben először csak hunyorogva, nehezen ismerem fel őket. Kik vagytok Ti, kérdezem csodálkozva?

„Mi a Te jóságos angyalkáid vagyunk, akiknek a Jó Isten megengedte, hogy a Szent Estén meglátogathassunk.”

A mennyei látogatóim nem jöttek üres kézzel. Apró, kis féltve őrzött csomagocskákat szorongat mindegyikük.

A kis műanyag karácsonyfa alá sorba leteszik ajándékaikat. Repeső örömmel kezdem őket bontogatni.

Közben felejthetetlen Karácsonyok jutnak eszembe. Gazdag ajándékok Pécsváradon. Nagymama hosszú évekig volt a község postamestere, így nem csoda, hogy ő kapta elsőnek a karácsonyi küldeményeket. Kamaszkoromra azután a pazar ajándékok elmaradtak, de azért mindig maradt valami kedves, számomra boldogságot jelentő. Az ajándékok szerencsére felnőtt koromra is megmaradtak. Három szeretett lényel ajándékozott meg a Teremtő. Most már én is beléptem a

„Jézuskák” sorába. Milyen öröm is az, ha az ember adhat néhány szeretet molekulát magából, amit pár jelentéktelen e világi csekélység formájában tárgyiasul meg.

De maradjunk csak az égi küldeményeknél. Hatalmas és földi mértékkel nem is mérhető ajándékokat kaptam.

Nagymama csomagjából az önzetlen szeretet kerül elő. Akkor, amikor a gyermeknek legnagyobb szeretetre van szüksége mellém állt, és felnevelt.

Anyám és apám egymás kezét fogva hozzák a karácsonyi meglepetést. Közben megértéssel tekintenek egymásra. Nincs már köztük viszály, csak megbocsátás és tolerancia.

Azután jön számomra a legkedvesebb, a legdrágább. Az én drága Kicsikém. A csomag egy boldogságból és szeretetből megalkotott szívet tartalmaz. Egyszerre minden elhomályosul, és csak az Ő sugárzó szíve világít be mindent, soha el nem múló fényvel.

Lassan elvonulnak az égi látogatóim. A karácsonyfán kialusznak a fények. A panel falanszter közönyös éjjeli ködbe burkolózik.

Az utcákon csak néhány járókelő keresi a szeretet felé vezető utat...

Mégiscsak Karácsony van...

Czupy György

Emlékek a régi Sellyéről – 14.

Czupy György

1944 decemberében történt. A szentlőrinci járás orosz katonai parancsnok I. sz. rendelete: „A rend, a közbiztonság, a normális élet érdekében a járás területén az összes polgári hatóságok vegyék fel a munkát, teljesítsék kötelességüket: az összes iparosok, kereskedők, ipari üzemek, vállalatok azonnal indítsák meg a munkát. A helyi hatóságok adjanak meg minden segítséget ahhoz, hogy az iskolákban, kórházakban, orvosi rendelőkben, kulturális és közintézetekben helyreálljon a normális munka.

A polgári lakosság köteles beszo­l­gáltatni a fegyvereket, töltényeket, katonai kincstári tárgyakat és a rádiókészülékeket.

Az utcákon való tartózkodás reggel 7 órától este 21 óráig tart. Az esti elsötétítés lámpagyújtás idejétől kötelező.

PARANCSNOK”

1944. december hónapban Albert Áron sellyei körjegyző jelenti a szentlőrinci járás főszolgabírájának, Puskás Elemérnek, hogy Drávaiványiban, Marócsán, Kákicsón, Bogdásán felállította a nemzetőrséget. Az emberi, állati tetemek eltemetése megtörtént, utak, hidak, a község helyreállítása folyamatos.

Felhívta a kereskedők, iparosok figyelmét, hogy december 14-én jelentkezzenek a járási orosz katonai parancsnokságon. Berendelte munkára a hivatali tisztviselőket, a munkát beindította „a teljesen kifosztott és összerombolt hivatalban”.

* * *

Albert Áron körjegyzőnek, Sellye

Értesítem, hogy az elvonuló német hadsereg egyes községek határát – főként az utak mentén – tányérakkal telepítette be. Az orosz katonai parancsnokság parancsára elrendelem, hogy a tányéraknak felkutatására a községi elöljáróság útján a szükséges intézkedéseket haladéktalanul tegye meg. Ha utakon, vagy bárhol tányéraknak találunk, azok mennyiségét, helyét azonnal jelentse hozzám, és ha megfelelő képzettségű egyének állnak rendelkezésére, akkor azok igénybevételével a tányéraknak megsemmisítésére azonnal intézkedjék.

Szentlőrinc, 1944. december 15.

Puskás Elemér (főszolgabíró s.k.)

Jéki László

Fizikai és kémiai Nobel-díjasok

Jéki László

Idén a *fizikai Nobel-díjat* fele részben Yoichiro Nambu (87) japán származású amerikai kutatónak, a Chicagói Egyetem emeritus professzorának ítelték oda, a másik fél részt megosztva kapta Makoto Kobayashi (64), a japán Tsukuba nagyenergiás gyorsító kutatóközpont emeritus professzora és Toshihide Maskawa (68), a Kyotói Egyetem emeritus professzora. Az indokolás szerint Nambu „a szubatomi fizikában fellépő spontán szimmetriasértés mechanizmusának felfedezéséért”, Kobayashi és Maskawa pedig azon szimmetriasértés eredetének felfedezéséért kapta a díjat, amely megjósolja, hogy legalább három kvark család létezik a természetben.

Az ókori görögök óta egészen a múlt századig úgy vélték a laikusok és szakemberek egyaránt, hogy a természetben szép szimmetrikus rend van. A hétköznapi életben is gyakran használt szimmetriafogalom különleges helyet foglal el a fizikában. Wigner Jenő ismerte fel, hogy a szimmetriaelvek éppúgy meghatározzák a természettörvények formáját, ahogy a törvények az egyes események közti összefüggéseket. A fizikusok sokáig úgy vélték, hogy a fizika törvényei töltésszimmetrikusak, vagyis egy antianyag-atom ugyanúgy viselkedik, mint megszokott atomjaink. Szimmetrikus világképünkön több mint negyven éve született az első repedés. Hatalmas megdöbbenést váltott ki a fizikusok körében, hogy a kvantumfizika által leírt radioaktív bomlásokban, a gyenge kölcsönhatásban sérül a térbeli szimmetria. Kiderült, hogy a gyenge kölcsönhatásban a részecskék képletesen szólva jobbkezesek vagy balkezesek. Ha képzeletben tükörben néznénk őket, akkor a béta-bomlásban a tükörben a jobbkezes részecske balkezessé válik, megváltozik a kép, sérül a szimmetria. Ezt a térbeli tükrözést hívják paritásnak, amit P-vel jelölnek. Hamarosan kiderült, hogy a töltésszimmetria is sérülhet, ha a gyenge kölcsönhatásban részecske alakul át antirészecskévé, vagy fordítva. A töltésszimmetria sérülése, a C-sértés (C = charge, töltés) felfedezése után megállapították, hogy a külön-külön végbemenő P- és C-sértés kompenzálja egymást, így az egyesített CP-szimmetria nem sérül. A CP-„tükröben” a balkezes részecskéből jobbkezes antirészecske lesz. Ez a megnyugtató helyzet csak néhány évig állt fenn, mivel 1964-ben olyan részecskefizikai folyamatot fedeztek fel, amelyben nem érvényesült a CP-szimmetria, azaz CP-sértésre bukkantak. A CP-sértést vizsgáló részecskefizikai kísérletek főszereplői a K-mezonok, más néven kaonok voltak, ezek két kvarkból felépülő semleges mezonok. (A két kvarkból álló részecskék közös neve mezon.) A kaonok nem stabilak, elbomlanak, bomlásuk többféle módon, más-más végeredményre vezetve mehet végbe.

A különböző bomlásformák összehasonlító elemzésével mutatták ki a CP-sértést. (Mai tudásunk szerint a CP-szimmetria esetenként sérül, viszont a CPT hármasszimmetria kivétel nélkül, mindig érvényesül, ahol a T (time) a harmadik tükrözés, az időtükrözés. A CPT-szimmetria érvényesülése azt jelenti, hogy az anyagot antianyagra cserélve, a világegyetemet tükörben nézve és az idő irányát megfordítva a kísérletek ugyanahhoz az eredményhez vezetnek, mint valódi világunkban.)

A most Nobel-díjjal kitüntetett Makoto Kobayashi és Toshihide Maskawa 1972-ben dolgozta ki elméletét. A részecskék világának átfogó elmélete, a Standard Modell keretében magyarázatot adtak a szimmetriasértésre, de ehhez merész feltételezéssel kellett élniük. Modelljük csak akkor működött, ha három kvarkcsalád létezését tételezték fel, pedig akkor még csak egyetlen család volt ismert. A kutatók által megjósolt két kvarkcsalád tagjait a következő években rendre megtalálták a kísérleti fizikusok, fényesen igazolva a japán kutatók elméletét. Később a B-mezonoknál megfigyelt szimmetriasértés is igazolta Kobayashi és Maskawa számításait. A kaonok után tehát még egy részecskénél kimutatták a szimmetriasértő folyamatok fellépését. A CERN jövőre üzembe lépő óriásgyorsítójánál, az LHC-nál is végeznek majd B-mezonos kísérleteket a szimmetriasértés részleteinek tanulmányozására.

Az ősrobbanás után egyenlő mennyiségben keletkezett anyag és antianyag, ma az általunk ismert világegyetem viszont csak anyagból áll. Az ősrobbanás után az egyenlő mennyiségű kétféle anyag nem semmisítette meg egymást, nem sugárzott szét, ez pedig a szimmetria sérülésének köszönhető. A folyamat pontos részletei ma még nem ismeretesek, éppen ezért képezik intenzív kutatások tárgyát a szimmetriasértő folyamatok.

Yoichiro Nambu az elemi részecskefizikában megfigyelt spontán szimmetriasértés matematikai leírását dolgozta ki. 1960-ban publikált elmélete, a Standard Modell, a részecskefizika átfogó elmélete fontos részévé vált. Először a szupravezetés elméleti leírásával foglalkozott, majd az ott felismert spontán szimmetriasértését bevezette a részecskefizikába. Elmélete ma is fontos szerepet játszik azoknak az alacsonyenergiájú részecskefizikai folyamatoknak a számításában, ahol az erős kölcsönhatást leíró kvantumszindinamika nem működik. Spontán szimmetriasértés az a feltételezett Higgs-tér is, amely a Standard Modell legnagyobb hiányosságát pótolja, a részecskék tömegének eddig hiányzó magyarázatát adja meg. A Higgs-mechanizmus közvetítő részecskéjét azonban mind-egyeddig nem sikerült megtalálni. A Higgs-ré-

szecskék keresése a genfi LHC legfontosabb kutatási programjai közé tartozik.

A spontán szimmetriasértés a tudomány sok területén játszik fontos szerepet. Például egy fázisátmenet is gyakran a szimmetria spontán sérülésének a következménye. A jelenség fellép a kondenzált anyagok fizikájában, a kozmológiában, a kémiában és a biológiában is.

A *kémiai Nobel-díjat* három kutató között osztotta meg a Nobel-díj bizottság: Osamu Shimomura (80) japán (emeritus professzor, Boston University Medical School), Martin Chalfie (61) amerikai professzor (Columbia University, New York) és Roger Y. Tsien (56) amerikai professzor (University of California, San Diego). A díjat a zöld fluoreszkáló fehérje (green fluorescent protein – GFP) felfedezéséért, alkalmazásának kidolgozásáért kapták.

Shimomura 1962-ben figyelte meg és izolálta a fényesen világító zöld fluoreszcens fehérjét az Észak-Amerika nyugati partja mentén élő *Aequorea victoria* medúzában. A GFP fehérje ultraibolya fény hatására világított. Chalfie mutatta meg, hogy a GFP számos biológiai jelenségnél használható világító genetikai jelzőként. Egyik első kísérletében a *Caenorhabditis elegans* átlátszó orsógiliszta hat sejtjét jelölte meg GFP-vel. Tsien a GFP világítási mechanizmusának megértéséhez járult hozzá. Megállapította, hogy a váratlan tulajdonság a fehérje különleges szerkezetére vezethető vissza, néhány aminosav-oldallanc igen közel kerül egymáshoz. Ezek ugyan külön-külön nem képesek elnyelni a fényt, de együtt, szorosan egymás közelében úgy viselkednek, mint egy fényelnyelő festékmolekula. Tsien a színválasztékot is bővítette, ma már a zöld mellett más színekkel is megjelölhetik a fehérjéket és a sejteket, így egyidejűleg tanulmányozhatnak több különböző biológiai folyamatot.

A GFP a modern orvos-biológiai tudományok egyik legfontosabb eszközévé vált. Alkalmazása lehetővé tette korábban láthatatlan folyamatok, pl. az agyban az idegsejtek fejlődésének vagy a daganatsejtek terjedésének nyomonkövetését. A jelző fehérje segítségével figyelemmel lehet kísérni a jelzett fehérjék mozgását, helyzetét, kölcsönhatásait. Nyomon követhetjük különböző sejtek sorsát: hogyan károsodnak az idegsejtek Alzheimer-kórban vagy hogyan jönnek létre az inzulin termelő sejtek a növekvő embrió hasnyálmirigyében. Egy látványos kísérletben az eger agyában más-más színnel jelölték meg a különböző típusú idegsejteket. Fontos vizsgálati terület a genetikailag módosított állatok vizsgálata, az ultraibolya fényben világító fehérjével felderíthető, hogy az új gének hol fejeződnek ki.

Taschner Frigyes

Köztetek járok

Köztetek járok utak,
ott a hársak alatt.
Fejfák, kereszték, kövek,
kik idéztek múltat,
szépet, emlékeket.

Nálatok járok!
Rögök, hantok, kövek,
kik rejtetek, takartok,
szépet, szeretteket.

Lelkes Miklós

A Mikulás álma

Kergetődznek a fehér csillagocskák
püspöksüvegén, – s énekel a hó
piros bundáján. Álomdallam ébred,
s szárnyára veszi azt, hogy „Adni jó!”

„Adni jó!” – Ő érti. Ám a valóság
nem érti még: a szív mitől meleg,
s mitől villantnak tavaszt a szemekbe
télben is csöppnyi csillaggyermek.

Adni jó. Adni. Nem elvenni önkény
kezével, durván: „Dagadjon a zsák!” –
de adni, adni... míg adhat az ember
ezt-azt, s álomba úzótt önmagát.

Ó, Mikulás! Telek arcodba vágta,
s nehezült lábad hányszor érte gáncs!
Mentél, adtál... s pazarló palotákból
hullt, hullt utánad lenéző vihánc.

Más úton jöttünk, ám egyfelé mennénk,
ha mehetnénk, – de elfogyott az út.
Könnycseppes fent a tanácstalan isten,
s lent álmainkban új s új háborúk.

A csalódottnak menedék a Jóság?
Hát adni jó... ez igaz, jó öreg!
Más úton jöttél, mégis Csillagommal
díszítem fel a püspöksüveged.

Rónai Béla

Magyarul – magyarán

Megnyílt A Magyar Nyelv Múzeuma

Rónai Béla

Nyelvünk történetének nevezetes dátuma lesz 2008. április 23. Sólyom László köztársasági elnök, a magyar nyelvtudomány kiválóságai, a magyar tudományos és művészeti élet, valamint a régió közéleti vezetőinek jelenlétében Vizi E. Szilveszter, a Magyar Tudományos Akadémia leköszönt elnöke nyitotta meg az ünnepséget, amelyet némi túlzással az Akadémia felavatásához lehetne hasonlítani. Széphalom eddig is közismert és sokak által látogatott emlékhelye volt az irodalomnak és anyanyelvünknek. Az anyanyelvápolók folyóirata, az Édes Anyanyelvünk illő tisztelettel méltatta a ritka eseményt, hangsúlyozva, hogy a legendás Klebelsberg-korszak óta ez az épület az első múzeum, amely a magyar nyelv lett. A folyóirat címlapján látható az épület és olvashatók a berendezésére vonatkozó adatok. Radványi György építész-mérnök alkotása ez a sokszerepű épület múzeumi, közösségi, sőt alkotói terekkel.

Azt, hogy miért éppen itt kapott helyet, hiszem, hogy a gondolkodó, az anyanyelvüket szerető magyaroknak nem kell magyarázni. Elválaszthatatlanul összefonódott Kazinczy Ferenc nevével. Ő volt a névadója, Pannonhalmához hasonlóan, amely a Szent Márton hegye helyett lett a mai szakrális és művelődési központ neve.

Széphalom a várfogságból szabadult Kazinczynak lakóhelye, otthona lett 1804-től 1831-ben bekövetkezett haláláig. Ebben a történelmi időszakban zajlott a magyar nyelv történetének talán legnevezetesebb „háborúja”, a magyar nyelvújítás. Ennek eredménye a mai magyar irodalmi és köznyelv. Ekkor vált az északkelet-magyarországi nyelvjárás, tájnyelv az ö-z-övel szemben általános használatúvá.

Most pedig bocsássa meg az olvasó, hogy az eddig mondottakhoz hozzáfűzem egészen személyes gondolataimat, hiszen részese lehettem az itt méltott intézmény tervének. Az Édes Anyanyelvünk szerkesztősége feloldotta a régóta bennem élő feszültséget, ezzel a mondattal: „Örök hála a javaslattevő Pásztor Emilnek – aki nem érthette meg ezt az ünnepi pillanatot.” Ki volt ő? Mindketten a Szegedi Egyetem bölcsészhallgatói voltunk.

Mint magyar nyelv és irodalom szakosokhoz a nyelvészeti tárgyak álltak közelebb. Ő készítette, állította össze Klemm Antal és Mészöly Gedeon nyelvész-professzorok előadásai alapján az ún. tankönyvpótló jegyzeteket. Azok a hallgatótársaink, akik inkább irodalmárnak vallották magukat vagy nem látogatták rendszeresen a nyelvészeti előadásokat, sokszor a diplomájukat köszönhatték ezeknek a jegyzeteknek.

Emil az egri Tanárképző Főiskola oktatója lett. Én a pécsi Főiskolára kerültem. Gyakoriak voltak az ún. „szakbizottsági értekezletek”. Ilyen alkalmakkor mindig lankadatlan hivatástudattal képviselte a magyar nyelv múzeumának ügyét. Hosszú ideig bizony csak „jámbor szándék” maradt. Közben elszórtan szó esett róla, s ami engem nyugtalanított, Pásztor Emil nevének említése nélkül. Szinte reménytelennek látszó várakozás után a Kazinczy Társaság közüggé tette, s a megyei közgyűlés a világörökség programjának részeként hathatósan támogatta. Így össznemzeti ügyévé vált. Pontos számítások szerint 700 millió forintból (kb. 300 méternyi autópálya ára) felépült *A Magyar Nyelv Múzeuma*. Megvalósult a csoda, ezért megnyugvással olvastam a már idézett mondatot. Sajnos nem láthatom a csodát, de remélem, hogy az intézmény valamelyik szögleté-

**Könyvelés – könyvvizsgálat – adótanácsadás – EU-s projektek auditálása
– igazságügyi könyvszakértés**

Turza Könyvelő és Könyvvizsgáló Kft.

Telefon: 30/216-3196 – E-mail: turza.agi@gmail.com

Iroda címe: 7633 Pécs, Esztergár L. u. 9/c

Regényi Ildikó

Mondák-kísérte utazás a Kárpátalján (1.)

Kárpátaljára utaztunk, magyar szót és testvéri szívet vittünk, mikor Tiszaujhelyen a budaörsi írók-költők bemutatkozó estjét tartottuk Szavakból katedrális címmel. A Budaörsi Művészet a Nemzetért Alapítvány és a Tiszaujhelyi Szeress és tedd a jót! Jótékonyági Szervezet között testvéri kapcsolatot teremtettünk ezzel a találkozással. A budaörsi szerzők közül hat alkotó verseit-prózáit mutattuk be a tiszaujhelyi iskola kultúrtermében, teltház előtt.

Vendéglátóink nemcsak finom étellel-italal láttak el bennünket, hanem a nyíltszí-vű baráti beszélgetések mellett meghívtak másnapra egy rövid Kárpátalja-túrára. Legfőbb úti célunk a Vereckei-hágó megtekintése volt. Utasszállító kisbusszal és Szlávik „mindent meg akarok mutatni!” lelkesedésével indultunk útnak.

Sorjázta mellettünk a kétnyelvű feliratokkal érkező és távolodó falvak, és Szlávik mesélt, mesélt. Itt egy templomrom, ott egy barlang, elvadult majd telepített szőlő-hegyek, öreg épületek... És néhány mondat arról is, milyen „mesék” tartoznak némelyikhez. Legendának nevezte ezeket a történeteket, melyek számtalan változatban maradtak fenn a kárpátaljai magyarok körében. Jomagam is több mint ötvenet találtam különböző források alapján. Elővettem fantáziám színes ceruzáit, és most a történetek közül néhányat átnyújtok így kiszínezve, Szlávik útmutatásai szerint.

BENE – olvasom a község nevét, mikor Szlávik jobb oldalon, a szelíden út fölé magasodó, őszi, színes lomb-pompába öltözött domboldalra mutat:

– Ez a Kelemen-hegy! Több legenda is szól Benéről, kár, hogy haladnunk kell, mert igen szépek ám! Szívesen elnézelődhetnénk ezen a helyen is! De hát... sietnünk kell!

Kadacs vitéz

A Borzsa-patak hegy felőli partján valaha magas vár állott. A vár gögös ura, és büszke, szép, szomorú leánya távol tartotta

magát a köznéptől. Szveta, a várkisasszony néhanapján hajnaltájt a patak túlsópartján elterülő réten szeretett lovagolni, ahol senki nem zavarhatta. Tudta ezt az uraság, nem bánta, de soha meg nem vigasztalta szomorú leányát, a fekete hajú szépséget.

Rákóczi portyázó katonái itt pihentek le egyszer. Békésen legelésztek a fáradt paripák, tüzgyújtáshoz kerestek ágakat a Borzsa partján a kurucok, mikor a leány megpillantotta őket.

– Mit kerestek ti apám birtokán, katonák?

– Egy éjszakára verünk tábornak, nem teszünk kárt semmiben, csatából jövünk, kell az erő holnapra is! – válaszolt a fekete szemű, mokány vitéz, a csapat vezetője. – Kadacs vagyok, szépséges kisasszony, felelek a katonáimért.

– Bátor legény vagy, hogy meg mertél szólítani! Mifelénk ezért botozás jár!

– Ezer botot is elviselnék, ha rám mosolyogna szépséged!

Meglepődött Szvetlana a szokatlan szavaktól. Észre sem vette, elmosolyodott.

– Ugye, kisasszony, tud mosolyogni botoztatás nélkül is? Komoly orcával is gyönyörű, de mosolya fénylik, mint a hajnal!

Megcsapta a leány a szép, sűrű mént, és elvágtatott a vár felé. Másnap reggel azonban újra kilovagolt, látta, hogy szedelőzködnek a vitézek.

– Nem kell sietni, katonák, pihenjenek csak, megengedem! – szólta le a ló hátáról Kadacs vitéznek.

– A kisasszony kegyes hozzánk, bár nevét sem tudjuk! Szép, mint a hajnal, szép, mint a fény, gyönyörű, mint a drágakő! – udvarolt a vitéz.

– Szvetlana grófkisasszony a nevem, katonák! Ha el akar valaki küldeni innen benneteket, csak nekem szólj!

Napokig találkoztak így, a portyából kellemes táborozás kerekedett, Szvetocska kacagása messze hallatszott, a fiatalok egymásba szerettek.

Az uraságnak feltűnt, hogy leánya mindennap kilovagol. Bizalmas emberét utána küldte, hogy lesse ki, tőle tudta meg, hogy találkára jár. Szörnyű dühbe gurult, és nem engedte kísérő nélkül leányát sehova a várkapun túlra.

Kadacs vitéz várta-várta kedvesét, lesre küldött legényeitől értesült arról, mi történt. Fényesre kefélték derék fekete kancája szőrét, ragyogtak a rézzel kivert lószerszámok, és nagy bátran egyedül a várba indult. Hosszas várakozás után került a gróf színe elé.

– Mit keresel a váramban, katonák? El akarsz szegődni hozzám?

– Nem szegődnék, kegyelmes gróf, Rákóczi fejedelem kuruc vitéze, Kadacs vagyok. Azért jöttem, hogy szépséges leányodat, Szvetlana kisasszonyt feleségül kérjem!

– Jöttment, vagyontalan éhenkórász! Hogy mertél szemet vetni a lányomra? Nem ilyen közönséges embernek szántam egyetlen gyermekemet! Takarodj a birtokomról!

A szép grófkisasszony sápadt orcájáról eltűnt a mosoly. Könnye patakzott, térden állva könyörgött apjának, adja őt feleségül a vitézhez hozomány nélkül is!

De a gróf szíve kővé vált. Irgalmatlan parancsot adott hat katonájának.

– Kísérjétek a kolostorba ezt az engedetlen! Apáca legyen!

A zokogó lányt közre fogták a katonák, és elindult a szomorú menet. Ezt látták meg Kadacs kurucok, akiket fürkészni küldött a vitéz, mert kis csapatával meg akarta támadni a várat. A szép Szvetlana hosszú haját szoros főkötő alá rejtették, felöltöztették a novíciák ruhájába, és a menet elindult a kolostorból a templomba. A zsolozsmázó nővérek sorából azonban váratlanul kiugrott a leány, és a megáradt Borzsa-patakba vetette magát. Azonnal elmerült. A kuruc vitézek a túlsópartól látták, mi történt. A víz sodrása az ő oldalukon vetette partra a fehér fátyolos apácafőkötőt.

Kadacs vitéz is látta a vízből kiemelt fátylat, kitergette, szárítgatta, majd így szól vitézeihez:

– Nyergeljétek, bontsatok tábornak, elindulunk Munkács felé!

– Nyergeljétek, bontsatok tábornak, elindulunk Munkács felé!

Legényei szétszéledtek, hogy parancsát teljesítsék. Kadacs vitéz pedig, akiből Rákóczi kapitánya is válhatott volna, markolatával lefelé földbe szúrta kedves kardját, és térdre vetette magát az éles szerszám fölött. A szablya a szívet járta át.

Vitézei a Borzsa partján temették el, és szörnyű bosszút álltak érte: földig rombolták a várat és megölték a gögös gróft.

* * *

Ez Kadacs vitéz és a benei Borzsa-vár története. Ezen a helyen ma Bene falu postahivatala található.

A mondákban „beszélő” nevek szerepelnek, ezért minden monda alatt következik a névmagyarázat:

Kadacs – Kajdacs, Kadosa, Kadicsa, Kaducska – magyar és változataiban török eredetű név, jelentése: bolyongó, eltévedt.

Szvetlana – Szveta, Szvetocska – szláv eredetű közkezdelt női név, jelentése: ragyogó, fényes, világos.

Dr. Vargha Dezső – Szolzsényicin halála ürügyén

Fejezetek a Gulag történetéből

3. rész: Sztálin terve a kulákság megsemmisítésére

Dr. Vargha Dezső

A „kuláktalanítás”

Különösen sok szenvedést okoztak a bolsevikok a mezőgazdaságnak, a falvak népének, ami azért is borzasztó, mivel épp ők példálózta arról, hogy a cári rendszer milyen elnyomásban tartotta a muzsikokat évszázadokon át. A párt központi bizottsága 1929. novemberi teljes ülésén a következőket állapította meg Vjacseszlav Molotov: „Föl sem vetődik a terv keretében a kollektivizálás ütemének kérdése... négy és fél hónap, ezalatt, ha közvetlen támadást nem indítanak ellenünk az imperialisták, döntő áttörést kell elérnünk a gazdaság és a kollektivizálás terén”. A kollektivizálás menetét 1930. január 5-én törvénybe iktatták. Elsőként, az év őszére Észak-Kaukázust, az Alsó- és a Középső Volga-vidék teljes kollektivizálását határozták el, a többi gabonatermő vidéket pedig ezek után. Sztálin elérkezettnek látta az időt kijelenteni: áttérnek „a kulák kizsákmányoló törekvéseinek korlátozásáról a kulákoknak mint osztálynak megsemmisítésére”. Egy Molotov vezette külön bizottság dolgozta ki a gyakorlati intézkedéseket. Az első csoportba kerültek az „ellenforradalmi tevékenységben résztvevők”-nek minősített kulákok. Őket letartóztatták, az akkori titkoszolgálat, a GPU munkatáboraiba kerültek, ha pedig ellenálltak, azonnal kivégezték őket. A családjukat deportálták, vagyonukat elkobozták. A második csoportba soroltak „kevésbé tevőleges ellenzéki séget tanúsítanak, de azért megrögzött kizsákmányolók, ennél fogva természetesen az ellenforradalom támogatására hajlanak” a verdikt szerint. Őket is letartóztatták, családjukkal együtt az ország távoli zugába deportálták őket. A harmadik csoport kulákjait „rendszerhűnek” minősítették, a hatóságok lakóközrük szélére telepítették őket, „a kollektivizált övezeteken kívül, olyan földekre, amelyeken talajjavítás szükséges”. Megszabták azt is, hogy az összes gazdaság 3–5 %-át kell érintenie ezeknek a rendelkezéseknek.

A „kuláktalanítók”

A megvalósításra létrehozott „kuláktalanító bizottságok és brigádok” munkáját a helyszínen az ottani pártbizottsági titkár, a tanácsai végrehajtó bizottsági elnök, a GPU-felelős alkotta trojka hangolta össze. Az első csoportba sorolt, a tervek szerinti 60 000 családfőt tartalmazó listát a politikai rendőrség hatáskörébe utalták. A másik két csoport jegyzékét a helyszínen állították össze a „falubeli aktivisták” ajánlásai alapján. Ez utóbbiakat a tömeggyilkos Ordzonikidze írta le: „alig van pártmunkás a faluban, ezért rendszerint egy ifjúkommunistát vittünk oda,

melléadtunk két-három szegényparasztot, és ez az aktív van megbízva, hogy személyesen intézzen el minden ügyet a faluban: kollektivizálást, kuláktalanítást”. Nem csoda hát, ha kollektív leszámolások történtek, és a kívülről jött, a valós helyzettel tisztában nem lévő, de bolsevizmussal teli, elborult elmék milyen pusztítást tudtak véghezvinni a falvak társadalmában. Egyébként is a „kulákok” legtöbbje addigra már szegénységbe süllyedt, mivel annyira meggyötörték őket az egyre súlyosbodó adókötelezettségek, ezért ezek a bolsevik „szervek” később már a párt által az előző években kidolgozott elveket sem tartották be a gyakorlatban.

Az akkori helyzetre egy szmolenszki területi GPU-jelentés világított rá: „a kuláktalanítók lehúzták a módos parasztokról a téli ruhát és a meleg alsóneműt, ám először is a cipőjüket szerezték meg. Úgy hagyták a kulákokat gatyában, minden elvettek tőle, még az ócska gumicipőt is, női ruhát, 50 kopek ára teát, piszkavasat, kancsót... Még a gyerekek feje alá tett kispárnát is elkobozták a brigádok, akárcsak a tűzhelyen fővő kását, amit ráöntöttek az összetört szentképekre”. A GPU-adatok mellett a besúgó, részt követelő szomszédok „munkája”, és sok bizottság jelentése („együnk, igyunk, minden a miénk”) nagyban gyöngítette a központi párthatározatok megvalósítását. Az is sűrűn megtörtént, hogy az így összegyűjtött vagyontárgyakat épp ők hordták szét vagy árverezték el. Még tovább menve, sok „kuláktalanító brigád” parasztházakat, izbákat és teheneket vásárolt mélyen áron alul, teret kapott a személyes bosszú, a leszámolás is. A gyakorlatban a „kuláktalanítottak” 80-90%-a középparaszt (szereznyak) lett.

Mivel azonban a „kuláktalanító irányszámot” teljesíteniük kellett, jellegzetes bolsevista módszerekhez folyamodtak ezek a helyi bizottságok. A letartóztatáshoz és deportáláshoz elég volt annyi, ha valaki nyáron gabonát árult a piacon, vagy évekkal azelőtt napszámot alkalmazott, vagy disznót vágott, vagy szegényparasztként kereskedett... vagy cári tiszt volt a rokona, vagy sűrűn templomba járt, vagy csak „egyszerűen” ellenszegült a kollektivizálásnak. Ráadásul ezek a sokszor túlbuzgó brigádok egymásnak is „keresztbe tettek”: volt eset, hogy az egyik falu „kuláktalanító bizottságának” középparaszt tagját kulákként tartóztatták le a falu másik végében garázdálkodó másik hasonló bizottság tagjai!

Lázadás, bolsevik megtorlás

Az igaz, hogy eleinte a falvakban sokan kihasználták az alkalmat a személyes leszámolásra, vagy a zavarosban történő halászásra,

de egy idő után megfordult a helyzet, összefogott a faluközösség a „betolakodók” ellen. Csak 1930 nyarán 402 parasztlázadást, a kollektivizálás elleni tüntetést regisztráltak a hatóságok, februárban már 1048-at, márciusban pedig 6528-at. Átmenetileg Sztálinék is módosították terveiket, fölléptek az „eltorzítások”, a „túlkapások” ellen. A falvak népe a maga módján reagált erre: csak márciusban ötmillióan (!) léptek ki a kolhozokból! Ráadásul a parasztok az ottani erőszakos megmozdulásokban sok tisztviselőt öltek, sebesítettek vagy vertek meg. Különösen Ukrajna nyugati részén és Észak-Kaukázusban volt súlyos a helyzet. Számtalanszor előfordult, hogy parasztasszonyok szálltak szembe a hatóságokkal, amikor például a templomok bezárása ellen tüntettek, vagy a gyermekeik táplálásához nélkülözhetetlen tehenek „kollektivizálása” ellen tiltakoztak. Csak ebben az évben 14 000 rendszerellenes lázadást rögzítettek, amelyekben 2,5 millió falusi vett részt. A véres összecsapásokban a GPU-alkulatoknak fejszével, vasvillával estek neki, több száz helyi tanácsot (szovjetet) dúltak föl, jegyzéket állítottak össze a követelésekből. Ezek között olyan hétköznapi dolgok szerepeltek, mint az elkobzott szerszámok és jószágok visszaadása, vagy olyan nagyobb horderejű kérdések, mint a helyi kolhoz föl-oszlatása, a szabad kereskedelem visszaállítása, a templom újra nyitása, a kulák javak visszaszolgáltatása, az elhurcoltak szabadon bocsátása, a bolsevik hatalom eltörlése, sőt a független Ukrajna helyreállítása...

Áprilisban a kollektivizálás lassítására szólítottak föl, de az erőszakos megmozdulások csak a nyártól csökkentek számottevően. Összefoglalóan elmondhatjuk, hogy ezek a lázadások spontán módon törtek ki, egymástól elszigetelten, nem voltak kellően megszervezve, és az 1920-as évek elejétől eltérően fegyverzetük is minimális volt. A sztálini önkényuralom ugyanis addigra már megszilárdult, és kérlelhetetlenül lecsapott. Az „ellenforradalmi elemek felszámolása” ürügyén sok ezer személyt tartóztatott le, és csak ezen a területen a halálra ítélték száma 1930-ban 20 000 fő volt...

És ez még mindig nem volt elég a bolsevista gyilkosoknak. Ezzel egy időben a rettegett GPU-vezér, Genrih Jagoda az „első ütemben” 60 000 kulák letartóztatására adott ki parancsot februártól, és jellemző volt a hideg bosszúszomjukra, hogy pár nap (!) alatt „túlteljesítették a tervet”. Ehhez az kellett, hogy az „osztályidegen elemek” sorában a régi rendszer rendőreinek, fehér tisztjeinek, lelki pásztoroknak, apácáknak, falusi mesterembereknek, régi kereskedőknek, falusi értelmiség tagjainak és „másoknak” minősített személyek szintén szerepeljenek!...

Bányai Tamás (Észak-Karolina)

Jegyzetek – 20.

Szótakaró

A politikai korrektség fogalma már régóta beivódott a köztudatba. Az én tudatomban nem egészen, habár én óvatos természet vagyok, s nagyon vigyázok arra, nehogy akár véletlenül is megsértsek politikusokat, mert a politikus nagyon érzékeny fajta, aki csak látszólag vigyorog bizalomgerjesztően a világra, belül, a lelke mélyén vérig van sértve. Talán ennek köszönhető, hogy a politikusokban mindig csalódunk.

Most azonban valami újszerű történet: a politika boszorkánykonyhájában helyet kap a nyelvi korrektség is. És, mint oly sok minden másban, ebben is a Bush-kormányzat vállalja az élenjáró szerepet. Új direktívát adtak ki ugyanis. Az állami alkalmazottak – kis- és nagykövetek tehát, postai levélkézbesítők, minisztériumi fullajtárok, valamint adóellenőrök meg a hozzájuk hasonlók – ezentúl nem használhatják pl. a jihadista és mujahedeen (magyarul: mudzsahedin vagy mulya egyén) kifejezéseket.

Miért?

Mert károsan félrevezetőek, mint amikor valakinek képzettársítás helyett végzettársítás jut eszébe. Gondoljunk egy orgonistára. Elképzeljük magunk elé, amint fúrge ujjai végigszaladnak a billentyűkön, amiből akaratlanul arra is következtethetünk, hogy az illető egy zongorista. Hát nem! Súlyos tévedés a templom orgonáján átszellemülten játszó egyénről feltételezni, hogy slágeret is képes eljátszani egy füstös bárban. (Annál is inkább, mert ma már egyre kevesebb a füstös bár.)

A jihadistát sem szabad összetéveszteni a terroristával, éppen ezért ezt a szót ki kell törölni a szótárunkból. Félreérthető. Mindenki mást képzel mögéje. Az arab jihad szó szent háborút jelent, a mulya egyén olyasvalaki, aki a szent háború tevékeny résztvevője, azaz jihadista. Erről rögtön a terrorista jut eszünkbe, holott a jihadista éppúgy nem feltétlenül terrorista, mint ahogy a keresztesháborúk lovagjai sem voltak egytől-egyig szentek. A két fogalmat – jihadista és terrorista – az arabok is könnyen összekeverhetik, ha gyakran

és pontos meghatározás nélkül hallják. Ezért kell a gyereket nevén nevezni. A terrorista az, aki robbantgat, a jihadista pedig az, aki szent háborút folytat. Más kérdés, hogyan, ki és mi ellen.

Ja, és egyetlen csoportra sem szabad ezentúl ráragasztani a muzulmán szót, mert sokféle muzulmán van, és a gyaurok általánosításában mindig ott lapul a félelem, a megvetés, az ellenszenv, ami nagyon sok muzulmánra nézve sértő. Mint ahogy a zsidók is sértésnek veszik, ha más vallásúnak nevezik őket, holott a például sintóistákhoz képest valóban más vallásúak.

Szavakkal és kifejezésekkel nagyon kell vigyázni, s éppen ezért öröndetes, hogy a jövőben – legalábbis az amerikai – politikusok és állami alkalmazottak, akár a legkényesebb írók, kerülnek a félreérthető, félremagyarázható szavak használatát. Igazuk van. Minden szónak azt kell takarni, amit lefednek vele. Máskülönben kilóg alóla a lóláb.

Szakállas hírek

Ma reggel kezembe került egy furcsa újság. Old News (öreg hírek) áll vas-tag betűkkel a lap fejlécén, s valóban, évtizedes, sőt évszázados híreket közöl olvasójával, eredeti képekkel illusztrálva, néha változatlan, olykor némileg átdolgozott cikkeket lehozva. Vajon kit érdekelhetnek ezek a szakállas hírek, kérdeztem magamtól, a kommunikációs forradalom idején, amikor az emberek döntő többsége friss értesülésekre szomjazik, és az újságírótól vagy a tévé riportertől elvárja, hogy minden bűncselekményre előre felkészüljenek, azaz ott legyenek a helyszínen az elkövetés pillanatában. Hozzák be azt a bűncselekményt az otthonunkba. Ők, a riporterek, és ne maguk a bűnözők. Mert az már egy egészen más tészta. Ugyan ki akar szerepelni a hírekben? Amikor azokat olvasni, hallani, nézni kell, jó ízűen csámcsogni rajtuk a kávé kavargatása közben.

Ámde az elavult hírek is érdekelhetnek jó néhány embert, hiszen az említett újság egy-egy példányának ára közel négy dollár, ami nem kis összeg, még-

is fennáll húsz éve, előfizetői, vásárlói vannak, minden külső támogatás nélkül rendszeresen megjelenik, tulajdonosa, szerkesztői megélnék belőle.

Úgy tűnik, ezek a szakállas hírek egyre keresettebbek lesznek. Legalábbis erre vall az a tény, hogy Washingtonban nemrég nyitották meg a – valószínűleg maga nemében egyedül álló – Newseumot. Az elnevezés a news (hírek) és a múzeum szavak összevonásából született, s egy régi hírekből, híradókból összeválogatott állandó kiállítást takar. A megnyitó napjának reggelén több százan várakoztak a bebocsátásra, ami a tagadhatatlan érdeklődés jele. Megjegyzem, az első nap mindenki ingyen látogathatta a kiállítótermet, de azt követően már húsz dollár a belépőjegy ára, ami könnyen visszatarthat néhány embert.

Persze húsz dollárt nyilván megér az az elégtétel, hogy látván, olvasván a régi beszámolókat megjegyezhetjük: lám, itt a bizonyíték, én már akkor megmondtam, hogy milyen következménye lesz ennek vagy annak. És nem így lett? Pedig a jövőt nagyon nehéz előre megsejteni.

Erről az egészről egy régi történet jut eszembe. Egy ismerős bírótól hallottam harminc és valahány éve. A negyvenes évek végén a legmagasabb állami kitüntetésben részesítettek egy építész vezető főmérnököt, amiért valamelyik Duna-hídunk újjáépítési munkálatait a Szovjetunió tiszteletére kitűzött november hetedikéi határidő előtt befejezték. Csak később jöttek rá, hogy a nagy igyekezet során bizony elhanyagoltak elengedhetetlenül szükséges eljárásokat is, kihagytak hosszas beszerzést igénylő anyagokat, aminek következtében a híd már az átadás napján alapos és költséges javításra szorult. Amikor ez kiderült, a mérnököt szabotázs címen halálra ítélték. Ezt ugyan nem tudom, de nem lehetetlen, hogy sorsa beteljesedését várva a halálra ítélték cellájában kezébe került egy régebbi Szabad Nép, amelyben újra olvashatta a díjátadásról szóló terjedelmes beszámolót. A régi hír láttán azzal vigasztalhatta magát, ha meghalni nem is, de élni érdemes volt ezért. Hiszen a régi dicsőség nem tűnik el nyomtalanul.

Magyar Kornél

Szerencsés csillagzat alatt született

a Pécsi Kamarakórus, hiszen azon a napon ünnepelheti fennállásának 50. évfordulóját, október 22-én, amelyen a nagy magyar zeneszerző, Liszt Ferenc emléke előtt tiszteleg ország és világ. De szerencsés a tekintetben is, hogy a tucatnál eggyel több korong folyamatosan növekvő sikert hoz az európai hírvénekkar és határainkon túl is köztszerteletnek, szeretetnek örvendő karnagya, Tillai Aurél számára.

Most, miközben sorra hallgatom legújabb CD-jük kínálatát, szívesen emlékezem vissza azokra az évekre, amelyet pécsi tanulmányaim során Tillai Aurél és az akkor még Nevelők Háza Kamarakórusa névre hallgató énekkar közelében tölthettem. A karnagy urat a Tanárképző Főiskola tanáraként ismertem meg, bár magam a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Zenetanárképző tagozatának zongoraszkos növendéke voltam. Aztán már rádiós szerkesztőként újult meg ismeretségünk, és mind stúdiófelvételeik, mind hangversenyeik hallgatójaként csak szép emlékeket őrzök róluk. Különösképpen emelkedik ki zeneakadémiai koncertjük Bach egyik kantátájának és Mozart Requiemjének csodaszép előadásával.

Úgyhogy, amikor néhány szóval méltatni szeretném legutóbb elkészült, XX. századi francia és magyar kórusmuzsikát tartalmazó kompakt-lemezüket, nehéz elfogulatlanul írnom. A nyitó Debussy-chansonok, Charles d'Orléans verseire ugyancsak régi húrokat pendítenek meg bennem. Az 1971-ben belőlük készült rádió-felvétel egyike volt azon daraboknak, amely egészen fiatal rádiósként szerepelt a „Kórusainknak ajánljuk” című sorozatban, melyet elődöm, Strausz Kálmán adott át nekem, egykori zongoristának. Ám, hogy mennyire nem csak az énekkaroknak, hanem a magamfajta laikus muzsikusként is milyen nagyszerűen ajánlotta Tillai Aurél ezeket a könnyedségük ellenére nehéz Debussy-kórusokat, igazolja a máig élénken élő emlék.

A Pécsi Kamarakórus – noha XIX. századi műveket alig énekel – repertoárja a régi és XX. századi szerzők tekintetében igen gazdag! 13 eddig megjelent lemezük is ékes bizonyítéka ennek, hiszen Monteverditől és más XVI. századi olasz madrigalistáktól napjainkig terjed. Közöttük ugyan csak egy-egy kis állomás az 1800-as években élt, pécsi illetőségű Lickl György néhány kórusa, és Haydn: Teremtés c. oratóriumának alkalmi koncert-felvétele. Számomra mindig is Tillai Aurél egyik legfőbb vonzereje volt az a készség, amellyel a 19-20. század francia szerzőit érezte, értette és tolmácsolta kórusával. Egész egyénisége átsugárzik ezekre az interpretációkra. Meggyőződésem, hogy talán lelke mélyén maga is hasonló alkat. Egész lénye azt a különleges finomságot árasztja, amely az imént már említett Debussy mellett hasonlóképpen megszólal a lemez másik három francia szerzőjében: akár Poulenc bűnbánati motettáit, akár Florent Schmitt lírai Ronsard-megzenésítését, akár Marc de Ranse gyermekdal-könnyedségű kórusát hallgatom. Éppen az az erénye mind Tillai Aurél felfogásának, mind az általa vezényelt Pécsi Kamarakórus előadásának, hogy oly könnyűnek és egyszerűnek tűnnek ezek a valójában rendkívül kényes és nehéz darabok. Megannyi óra, hét, hónap és esztendő – 50! – kitartó munkájának eredménye hihetetlenül sallangmentes tolmácsolásuk. Dinamikájuk kiegyensúlyozott: A forték kamarakórus létszámukhoz mérten határozottak és teltek, a pianók puhák és lehelet finomak. Jól illenek a XX. század első harmadának francia szerzői közé Bartók Béla 1930-as Magyar népdalai. Aztán remek a folytatás is, Weöres Sándor Varázsénekének Vass Lajos-féle megzenésítésével – örömteli találkozás ez a kórusmuzsika kedvelői számára az 1992-ben, ereje teljében elhunyt zeneszerző-karnagy művével. S talán egyfajta hommage is a magyar kórusmozgalom e kiválósága előtt. Első ránézésre azt gondolhatná a laikus, hogy ez a több műfajban is megzenésített, népszerű versike Vass Lajost is valami gyermekded, kiszámolászerű dalocskára

inspirálta. Ellenkezőleg! Marc de Ranse után igazi kortárs kórusművet hallunk, a maga minden nehézségével. Weöres Sándor sem gyermekverset írt, hanem egyfajta gyakorlatot – nos ha valami igazán transzcendens etűd egy énekkar számára, akkor Vass Lajosé valóban az, többszörösen osztott kórusával, 6-8 szólamával. Ám minden nehézsége ellenére rendkívül hálás feladat, remek előadásban. Utána következnek a kortárs magyar komponisták, Vajda János és Orbán György – hazai kóruséletünk manapság legfelkapottabb szerzői. Vajda János egy 1467-es magyarországi Szűz Mária-himnuszt zenésített meg, címéhez híven sequentia-szerű, kétszólamú indítása után szépen terebélyesedik a konzonáns végkifejlet felé. Orbán György a tőle megszokott különleges ritmusokkal és harmóniákkal lepte meg a Pécsi Kamarakórust. A 12. században élt Szentviktori Ádám, jeles himnuszkiöltő Húsvéti éneke amúgy is tele van zeneiséggel, különleges ritmussal, lüktetéssel. Szerencsés egymásra találása ez a darab a későközépkori szakrális költészetnek korunk kórusműveivel és Orbán majd minden zenéjében megbúvó dzsesszes elemekkel. Mint számos magyar énekkar, a Pécsi Kamarakórus is hallható örömmel éneklő, nyilván más Orbán-kórusokkal együtt.

Nem véletlenül hagytam a végére Tillai Aurélt, a zeneszerzőt. Annak idején a tanárképző főiskolai tanulmányok mellett a konzervatóriumban zeneszerzés-növendék is volt – ám emlékeim szerint mindig elsősorban karnagyként, tanárként szerepelt. Sohasem tagadta azonban, hogy alkotói ambíciókat is táplál. S nemcsak hivatásából fakadó kórusműveket, de számos kamaradarabot, vonós-nyegyest is komponált. Nyilván baráti biztatásra szánta el magát két szerzői lemez publikálására, amelyeken elsősorban kórusműveit örökítette meg énekkarával. Különleges színpoltként választják el azokat kvartettjének tételei a Sopianae Vonósnyegyed előadásában. Magától értetődően került rá a Pécsi Kamarakórus jubileumi lemezére karnagyának két kompozíciója. Az Isaiás prófétát megzenésítő Et dixit Sion kezdetű motettájának különlegessége a szóló-cselló, amelynek térben is időben egyaránt távolba repítő, bevezető dallamvonala után meglepetésként hat a latin nyelven felhangzó kórus, amely a későbbiekben nem fél romantikus irányt venni. Hasonló nyelven szól a hallgatóhoz Missa brevis-ében is. Mint tősgyökeres pécsi, a Tüke mise címet adta darabjának, amely a 2008-ban ötödik alkalommal odaítélt Tüke-díj átadásán, a Pécsi Székesegyházban került bemutatásra. Noha a hangszeres kamarakíséret nyilvánvalóan többre predesztinálja, erényeként hat szinte népénekyszerű közérthetősége. Bár a hívek nyilván sohasem éneklük majd, de bizonyára további előadásait is szívesen hallgatják. Tillai Aurél sajátjaként vállalja hangját.

Végül nem hagyhatom dicséret nélkül a szólistákat sem – akik egy kivételével a kamarakórus tagjai: Komáromi Alice, Tillai Tímea, Horváth István, Bognár Szabolcs Tillai Aurél Missa brevisének énekes-szólistái, és méltó partnereik Balatoni Sándor orgonán, Lukács Beatrix fuvolán, Solymosi Péter trombitán, Jancsó Ildikó gordonkán, Nagy Péter nagybőgőn. Komáromi Alice Debussy Három chansonjában is a szoprán-szólista, hozzá abban Meláth Andrea, illetve Pappné Márai Gabriella (alt), Tillai Attila (tenor) és Halmi Gábor (basszus) csatlakozik. Tillai Aurél Et dixit Sion c. motettájának gordonkaszólóját is Jancsó Ildikó játssza.

Nagy örömmel hallgattam végig Tillai Aurél és a Pécsi Kamarakórus 50. jubileumára készült 14. lemezét, amely valóban méltó az ünnepi alkalomhoz. Újabb jelentős állomás az öt évtizedes pályá eddigi sikerei, díjai, kitüntetései után. Mi, hallgatók a gratuláció mellett mi mást kívánhatnánk, mint még további, hasonlóan szép élményeket, hangversenyeket és felvételeket az ünnepele énekkartól és karnagytól egyaránt.

Motesiky Árpád (Felvidék – Verebély)

A három tölgy és a béládi mauzóleum

Bélád község nem messzire Aranyosmaróttól, a Zsitva völgye falvaihoz tartozik. Birtokai, valamint a hozzá tartozó 1874-ben épült kastély a Szentiványi család tulajdona volt. A nemesi család szemefénye, Szentiványi András Friderika nevű leánya egy picit viselkedésben és neveltetésben eltért a korabeli nemesi, úri leányoktól. Vadászatban, fegyverforgatásban, vívásban és lovaglásban, eme gyönyörű termetű, kisportolt, rendkívül vonzó, tündéri teremtés, felvette bármikor a versenyt a vele egykorú nemes ifjakkal. Az ifjakat rendre legyőzte a lovaglőversenyeken, vakmerő ugrató volt, a vihartól kidöntött fatölkön, patakokon – nem egyszer a gesztei patakon is – könnyedén átugratott lovával és játszva vette az alkalmi akadályokat. Mindig a legjobb és legszebb nemes paripákat lovagolta.

Történt egyszer, hogy vaddisznóra, rókára lovas hajtóvadászatot rendeztek. Egy vörösbundás üldözése közben ugratott a lány, a ló lába az indákban, vagy más akadályban, gyökerekben elakadt, a paripa megbotlott és estében magával sodorta úrnőjét, aki az esés, zuhanás okozta mély, életveszélyes sebekbe belehalt.

A család mély gyászba borult, nem tudták feledni tragikusan, vadászat közben elhunyt lányuk emlékét és elhatározták, hogy hamvainak mauzóleumot építtetnek, s a baleset színhelyére pedig három tölgyet ültetnek. A mauzóleum terveinek elkészítésével, szobrainak megmintázásával, a kor egyik legkiemelkedőbb szobrászművészt, Fadrusz Jánost bízták meg. A pozsonyi származású művész, a kolozsvári Mátyás-szobor és a Trianon után lebontott, Pozsonyban porrázúzott Mária Terézia

lovas szobrának alkotója tökéletes, művészi munkát végzett.

Vándor, aki Bélád felől közelíti meg Gesztét, közvetlenül a kastélypark kerítése mellett láthatja a mauzóleumot.

Sajnos a remek művészi munkát, a Szentiványi Friderika emlékére épített mauzóleumot az utókor, Bélád lakosai nem értékelték kellően. Nagyon elhanyagolt, siralmas, de még mindig megmenthető, restaurálható állapotban van. Ámbár, restaurálás után – ha egyszer sor kerül rá – már nem lesz az eredeti.

Utunkat tovább folytatván, nem messzire a falutól Geszte irányába, közel az úthoz, a Gecsó dülő szélén, a főút jobb oldalán lengeti a szél a három tölgy lombjait. Igaz, már csak kettő maradt meg belőlük, egy kiszáradt. Kevesen tudják, hogy egy szomorú esemény, vadásztragédia, baleset színhelyén járunk.

Vadászkonyha és vadételek – 2.

Szarvas szűzermék grillezett darával

Hozzávalók: 80 dkg szarvas szűzérme, egy kevéske akác-méz, 1 liter fekete ribizlibor, 2 dl tejföl, chilipor, kakukkfű, vadfűszerkeverék (őrölt), 15 dkg bacon szalonna, 40 dkg hízott libamáj, 3 dkg dijoni mustár, 20 dkg búzadara, 4 dl víz, őrölt feketebors, olajos magvak keveréke.

Elkészítése: A szarvas szűzermét bedörzsöljük a fűszerekkel, bekenjük akácmézzel és dijoni mustárral, majd beletesszük a fekete ribizliborba, amelyben három napon keresztül érleljük. A libamáját bacon szalonnába tekerve grill fölött megpirítjuk. A szarvas pecsenyét felszeleteljük, ízlés szerint sóval ízesítjük, őrölt borssal fűszerezük. A búzadarát olajos magvakkal együtt vízzel felengedve puhára főzzük. A szarvaspecsenyét grill fölött megsütjük, csakúgy, mint a főtt darából készült pogácsákat is. A húst a bacon szalonnás libamájjal koronázzuk, és paprikás mártással tálaljuk.

Sörben párolt vaddkacsamell

A feldarabolt húst hagymával együtt zsírban jól átsütjük, sörrel úgy felöntjük, hogy ellepje a kacsahúst. Babérlevelet, borókabogyót, kakukkfűvet és borsot adunk hozzá. A megsózott húst közben gyenge lángon fedő alatt pároljuk. Ha már félig elfőtte a levét, mustárt keverünk hozzá. Lisztet, kevés tejföllel besűrítünk és összeforraljuk. Olaszosan, spagettivel tálaljuk.

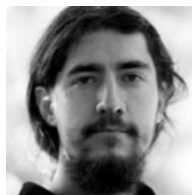
Palacsintatekercs vaddal

Megsütjük a sós palacsintákat, az őz- vagy nyúlpecsenyét apróra vágjuk, fél zsemlét tejbe mártunk, majd kinyomkodjuk, és a hússal összekeverjük. Hozzáadunk egy kevés reszelt citromhéjat, fél citrom levét, két tojássárgáját. A masszát kenhető állagúra keverjük, és a palacsintákat bevonjuk vele, összegöngyöljük, bepanírozzuk és kisütjük.

SOPIANAE TOURS KFT. – Pécs, Ferencesek utcája 8. Tel.: 72/522-911
A legnagyobb osztrák-német utazásszervező Baranya megyei képviselője

Humorzsák

Soha nem publikált szójátékok Szigetvári János jegyzetfüzetéből

Szigetvári-Szattinger Krisztián

Diétás anyagelvűség = diabetikus materializmus

* * *

Televíziós nyelvi játék építészeknek = Játék a bütükkel

* * *

Az amerikai elnökválasztás margójára:

A jelöltek legfőbb programpontjai = Az egymástól **messze-csúszott** államok összefogása

* * *

Ki szerepel mindig a legrosszabbul? = Ala-**blama** kormányzója!

* * *

Egy kis komolyzene (is):

- Mi a különbség a Sevillai borbély, a filter nélküli cigaretta és a meleg sör között?
- Semmi! Az első **Rossini**, a másodikat **rossz színi**, a harmadikat pedig **rossz inni!**

* * *

Egy kis irodalmi utazás:

- Mi okozza a forgalmi **digót** Shakespeare tragédiájában?
- Egy **csalfa** Romeó!

– De ha a válasz három szótagú:

– Akkor egy: Montagu!

* * *

Elovestam Thomas Mann *Halál Velencében* c. művét.

Hogy mi jutott róla eszembe?

- Egy **gondola** bánt engemet...

* * *

Ütött a történelem órája:

Két toronyóra, amikor elolvasta a Kommunista Kiáltványt, így szólt:

- Mit veszthetünk? Legfeljebb a **láncainkat!**

* * *

Fejezet a késő középkor építészetéből:

- Milyen a kölni dóm?

– Rajta és benne van minden, ami csak **gót und teuer!**

Összeállította: Szigetvári-Szattinger Krisztián

Minden Kedves Olvasónknak ezúton is áldott és békés Karácsonyi Ünnepeket kívánok!

Rónaky Edit

Rónaky Edit

Humor

Népszokásainkban a téli ünnepkör, a karácsonyvárás nemcsak meghitt, bensőséges hangulatot teremtett, hanem helyt adott a jókedvnek, az évődésnek is.

Ilyen **névnap** **köszöntő** is járta:

*András-napja ma vagyon,
E'kocogtunk a fagyon,
Hogy minékünk pizt adjon,
Hogy a szívünk vígadjon.
Fejit húzzák minél előbb karóba!
Ezt kívánja tiszta szívből barátja.*
(Vörs, Somogy megye)

A **betlehemes játék** pásztorszereplői bő fehér gatyában, ingben mentek, az öreg pásztor gubában volt, fején kifordított báránybőr sapka, mindegyikük kezében láncos bot. A vidámság forrása az volt, hogy az Öreg – süketsége miatt – mindig félreértette a szövegeket:

- Gyere, Öreg, Betlehembe!
- Nem menek én a tehenbe, mer' a szarva megdöf.
- Nem, Öreg, nem, Bet-le-hem-be!
- Hová menjünk, Debrecenbe? Én nem megyek, rám szakad ez a filagória.
- Nem, Öreg, nem, ez egy híres palota!

Aztán odatérdepeltek a betlehem elé, és áhítattal énekeltek.

(Papos, Szatmár megye)

Matyóföldön a legények még a **szent éneket** is kiforgatták tréfából:

*Mennyből az angyal leesett farral a földre, a földre,
Megütte magát, szentséges farát a kőbe, a kőbe.*

Aprószentek napján így **vesszőztek**:

*Friss légy, jó légy, keléses ne légy,
Borér' kűdnek, vizet hozz, vízér' kűdnek,
bort hozzá!*

(Magyarlóna, Kalotaszeg)

Újévkor ilyen szókimondó **köszöntő** is elhangzott

*Én kis furcsa Pista, egerek királya
Nem cincogok többet, mert elvisz a macska.*

Asszonyom, asszonyom, fuss a kamrába,

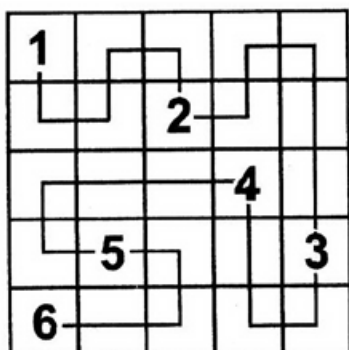
Vágj egy darab kolbászt, s tedd a tarisznyámba!

*Adjanak, ha vagyon, ne üssenek agyon,
Ha nem teszik, maradjanak vakon!*

(Magyarvista, Kalotaszeg)

Logika- és memóriafejlesztés

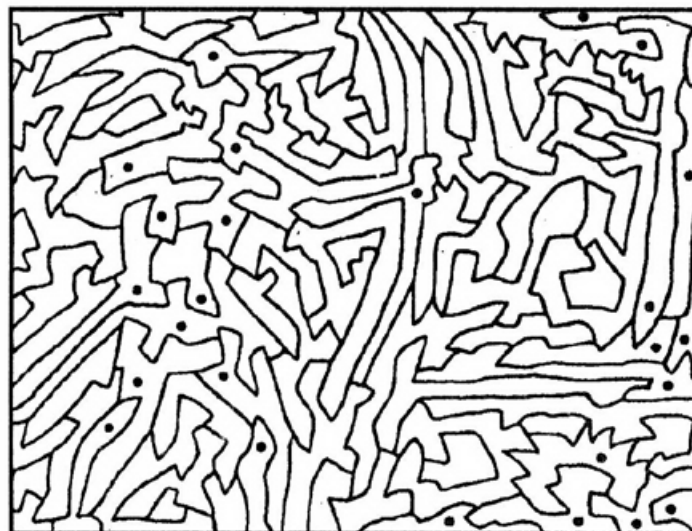
Kösd össze!

	6			11		9	
		5		10			
1							
				7			8
	4						
				3			
	2						

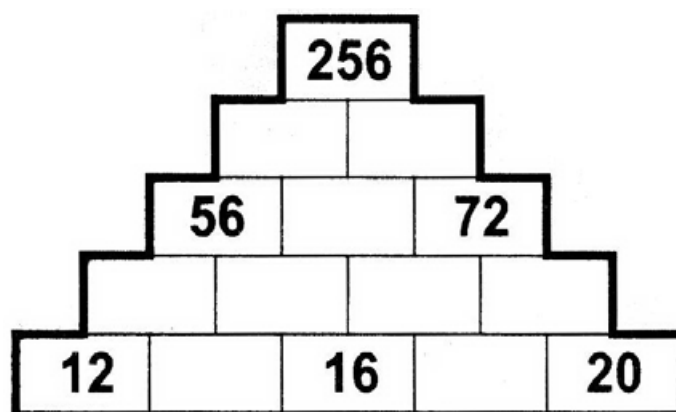
A hálóba egy olyan folytonos vonalat kell rajzolni, amely a számokkal jelzett négyzeteket növekvő sorrendben köti össze. A vonal csak vízszintesen vagy függőlegesen haladhat a négyzeteken keresztül. A helyes megfejtéshez a vonalnak valamennyi négyzeten csak egyszer kell áthaladnia. Segítségül néhány részlet megtalálható az alsó ábrán a vonalból. (A felső ábra tanulmányozása segíthet a megoldáshoz!)

Pontozó

A ponttal megjelölt részeket besatírozva kiderül, hogy mi rejtőzik a képen!

Számpiramis

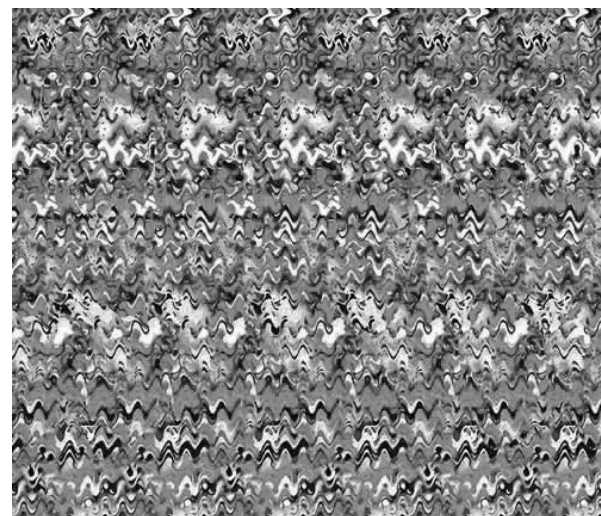

A piramis köveibe a megfelelő számokat úgy kell beírni, hogy bármelyik két vízszintesen egymás mellett álló szám összege a felettük lévő közös szomszédos négyzetbe kerüljön. Segítségül néhány sarokkő szerepel az ábrában!

Tér-kép

A szöveg melletti képen felfedezhető egy elrejtett ábra, mégpedig térben érzékelhető!

A háromdimenziós kép úgy válik láthatóvá, ha a képet szorosan az orunk elé tartva, a részletekre nem figyelve nézzük, majd lassan eltávolítjuk magunktól – olvasótávolságban kiderül, mi rejtőzik a képen!

Az Alexandra Kiadó könyv- újdonságai

**Az év természetfotói – Magyarország
2008**

245×250 mm, 160 oldal, ára: 4999 Ft

Immár tizenhat éves Magyarország legnagyobb természetfotós pályázata, amely névadó támogatójának köszönhetően 2008-ban is Béres Csepp – Az Év Természetfotósa címmel várta mindazokat, akik a fotográfiának ezen a gyönyörű területén kívánták összemérni tudásukat. 163 pályázó 3518 képe közül választotta ki a zsűri a legjobbnak ítélt pályaműveket, a kategóriák díjazottjait, valamint azt a 123 fotográfiát, amelyet a Magyar Természettudományi Múzeumban rendezett kiállításon és ebben az albumban mutatunk be.

**A történelem 1000 esztendeje
Politika, hadviselés, kultúra
230×305 mm, 320 oldal, ára: 5999 Ft**

A gazdagon illusztrált kötet megismertet a világtörténelem mérföldköveivel, és korabeli történeti forrásokat idézve visz közel az elmúlt idők embereihez és eseményeihez. Jól áttekinthető kronológiai jegyzetekkel

kísérve segít átlátni a magyar, az európai és a világtörténelem párhuzamosan zajló eseményeit.

**Peter Hayman – Rob Hume: Madarak
Madárhatározó kezdőknek és haladóknak
225×305 mm, 552 oldal, ára: 8500 Ft**

Ez az Európa madarait bemutató alapmű 3500 illusztrációt tartalmaz. A képek egy-egy adott határozóbélyegre hívják fel a figyelmet, legyen az a tavaszi és nyári tollazat közötti finom eltérés, jellegzetes repülésmód vagy a fark tollainak árnyalata. A szakmai információk és a gazdag illusztrációs anyag kiegészítik egymást.

* * *

A kiadó weboldala www.alexandra.hu
címen található.

Epica + Miskolci Filharmonikusok

Miskolci Operafesztivál

Jégcsarnok, Miskolc, 2008. június 14. – A Miskolci Nemzetközi Operafesztivál idén második alkalommal vállalkozott arra, hogy az igényes rock-metalt összepárosítsa a klasszikus zenével. Ne gondoljon senki ebben az esetben holmi vadházasságra, mivel a szimfonikusok komolyzenéje mellett az adott metal zenekar is komoly zenét játszik. A Jégcsarnokban amúgy is csúszós a talaj, a sok „vájtfülű” hallgató előtt hibátlanul kell megszólalnia a produkciónak!

A holland Epica minden tekintetben megfelelt a várakozásoknak: több hetes előkészület után, első ízben léptek színpadra nagyzenekari körítéssel. Bő egy hetes intenzív magyarországi próbasorozat előzte meg a fellépést, mely igazi ajándéknak ígérkezett klasszikus és rockzene-rajongónak egyaránt.

A koncert meglepő módon pontosan kezdődött. A Jégcsarnokot nem töltötte meg a kétháromezer néző, akiknek egyik fele rockrajongó, másik fele pedig klasszikus zeneszerető volt. Amilyen színes volt a közönség, olyan színes a program! A két zenekar – a nagy és a kicsi – láthatóan remekül egymásra hangolódott az est folyamán, ami csak fokozta a különleges hangulatot és a megismételhetetlen alkalom jelentőségét.

Az olyan, már szinte populárisnak mondható komolyzenei tételek mellett, mint a Carmina Burana O Fortunája, az Újvilág Szimfónia, vagy a Négy Évszak egyik tétele, újkeletű filmzenei feldolgozásokat is eljátszottak. Miután Grieg, Dvorak, Vivaldi, Orff és Wagner nevével fémjelzett felvonás véget ért, kezdődhetett az igazi rock-koncert! A komolyzenei összeállítás után nagyon kevesen távoztak a nem kifejezetten rockrajongó közönség tagjai közül, és jól tették, hogy végignézték az Epica nagyzenekarra hangszerelt kompozícióit. Az Epica zenéje valósággal berobbant a színpadra. Simone Simons szoprán énekesnő attraktív megjelenésével azonnal elkápráztatta a férfiközönséget, hangjával pedig a női nézőket is levette a lábáról! A dalok töményen és kellő hangerővel dörrentek meg, a bombasztikus hatást a filharmonikusok tovább erősítették, mind hangzásban, mind látványban! Jó volt látni, hogy a kórus tagjai is eggyé váltak a muzsikával, valósággal lubickoltak az eddig számukra szokatlan zenei közegben.

A találkozónagy nyertese persze a közönség volt. Egyedülálló élménnyel lettünk gazdagabbak, és ismét bebizonyosodott, hogy a két legmaradandóbb zenei ágazat – a klasszikus és a rockzene – remekül kiegészíti egymást és egyetemlegesen új dimenzióba helyezi a Zenét.

Szigetvári-Szattinger Krisztián – Horváth Bálint

A TUI Utazási Központ Sopianae Tours szenzációs ajánlataiból:

Nálunk már nyár van!

- Megjelentek a DER TOUR, TUI és TERRA reisen jövő nyári katalógusai szenzációs előfoglalási kedvezményekkel!
- Lepje meg szeretteit Karácsonyra egy felejthetetlen nyaralással!
- Vásároljon utazási utalványt – tetszőleges értékben!

Valamint síutak, tengerparti üdülések, városlátogató programok, szállás- és repülőjegy-foglalás a világ minden tájára!

Várjuk irodánkban!

TUI Utazási Központ

Sopianae Tours Utazási Iroda

Cím: 7621 Pécs, Ferencesek u. 8.

Tel: +36-72-522-911 – Fax: +36-72-522-942

E-mail: kata@sopianae-tours.hu

Weboldal: www.sopianae-tours.hu

» Rádióműsor «

MR6 – A RÉGIÓ RÁDIÓJA A Magyar Rádió Pécsi Körzeti és Nemzetiségi Stúdiója

Műsorrend magyar nyelven, hétköznapokon:

5.00 Hajnal-táj (MR1 – Kossuth Rádiótól)

HAJNALTÓL REGGELIG FM 101.7 MHz

Szerkesztők: Orbán Violetta, Fábian Mária, Gungl László, Kovács Miklós, Zsoldos László, Nagy Gábor

6.00 Műsorkezdés, hírek röviden
6.10 Meteorológiai körkép
6.15 Dél-Dunántúli Krónika
6.23 Regionális lapszemle
6.30 Hírek, közlekedési információk
6.38 Sportösszefoglaló
6.45 A Dél-Dunántúl híreiből
6.52 A nap témája – riportban
7.00 – 8.00 Az előző óra menetrendje
8.00 Hírek
8.05 – 9.00 Magazinóra riportokkal

9.00 – 12.00 Itthon vagyunk!
Benne többek közt: Autó-motor 101.7, Jelige, Zöld jelzés, Fogadó, Zenejubilista, 4-es Retró, Magyar zenék órája, Blúz – női magazin
MR1 Déli Krónika
12.30 Nótaszó

DÉLUTÁN FM 101.7 MHz

13.00 Dél-után – az MR6 zenés magazinműsora
Szerkesztők: Varga László, Nagy Gábor, Fábian Mária, Kis Tünde, Zsoldos László, Kovács Miklós
17.30 MR1 Esti Krónika
18.00 Estidőben! – szórakoztató műsor telefonos játékokkal és oldies-slágerekkel, nosztalgia-muzsikával
21.00-tól: Nótaszó
22.00-tól: Petőfi éjszaka

Hétféle műsorrend magyar nyelven:

Szombat

8.00 – 12.00 Jó pihenést! – szórakoztató műsor, benne többek közt:
Ez történet a 7-en a 101.7-en: az elmúlt napok összefoglalója
Telefonos játékok
MR1 Déli Krónika
12.20 Nótaszó
13.00 Jelige – Apróhírdetések „nagy” története után kutakodik Orbán Violetta, Fábian Mária, Erdei Krisztián, Kovács Miklós és Zsoldos László
Édes Éter – telefonos kívánságműsor
Szerkesztő: Császár Andrea és Erdei Krisztián
Telefon: 72/518-318 SMS-vonal: 30/30-30-233
17.30 MR1 Esti Krónika
18.00 Készül az estére! A zene java
22.00-tól: Petőfi éjszaka

Vasárnap (hírek óránként)

8.00 „Kapocs” – ökumenikus magazin
9.00 Művészbemutató, Somogyi magazin, Tolnai magazin, Baranyai magazin (forgóban)
10.00 Régió-portré
11.00 Telefonos kívánságműsor 72/518-318
12.00 MR1 Déli Krónika
13.00 Régió portré ismétlés
14.00 Komolyzenei kaleidoszkóp, Lemezbörze
15.00 Ismétlőóra
16.00 „MÁS” – a Dél-Dunántúlon élő kisebbségek magyar nyelvű műsora
17.00 Heti zenejubilista – könnyűzenei évfordulókról Koszits Attilával
17.30 MR1 Esti Krónika
18.00 Pannon koncerttükör – a Pannon Filharmonikusok Pécs és a Régió Rádió közös műsora (A sorozat szerkesztője: Kovács Attila)
19.30 Opera-félóra – érdekességek az opera világából

Nemzetiségi műsoraink az MR4 országos adásban:

Horvát nyelven:

AM 873 KHz: 8.00 – 10.00

Német nyelven:

AM 873 KHz: 10.00 – 12.00

Szerb nyelven:

AM 873 KHz: 14.00 – 16.00

Az MR6 pécsi régió rádiójának elérhetőségei:

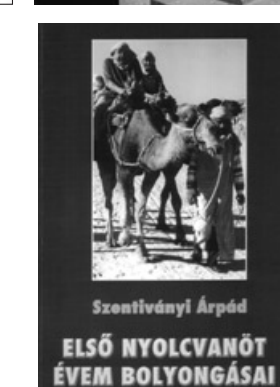
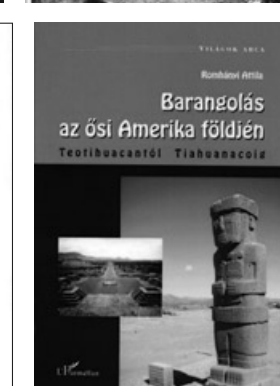
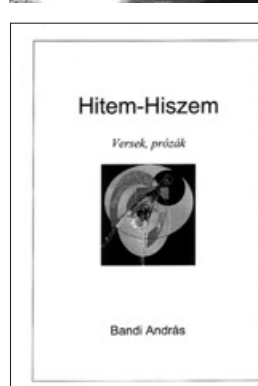
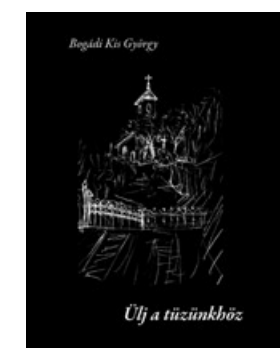
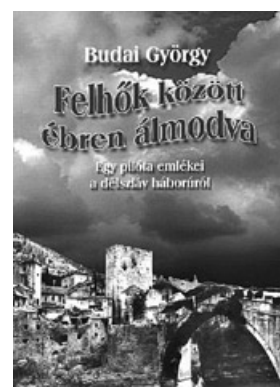
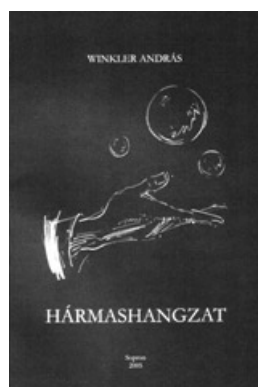
Telefon: 72/518-333

Fax: 72/518-320

E-mail: regioradio@radio.hu

Net: www.mr6.hu

Keresse az MR6 Régió Rádiót az iwiw-en is! www.iwiw.hu

K
ö
n
y
v
a
j
á
n
l
ó
n
k

December – Téli, Karácsony hava						
H	K	Sze	Cs	P	Szo	V
1	2 ♠	3 ♠	4 ☼	5 ☉	6	7
8 ♠	9 ♠	10	11	12 ●	13	14 ♠
15 ♠	16 ☼	17	18	19 ☉	20 ♠	21 ✨
22 ♠	23	24 ✨	25	26	27 ☉	28 ✨
29 ♠	30	31 ☼				

☉ Első negyed ☉ Újhold ☼ Köd
 ☉ Utolsó negyed ♠ Csapadék ✨ Hó
 ● Telihold L Lehülés

Megjegyzés: Az újhold (☉) előtt és közben hidegfronti hatás várható.
 A telihold (●) előtti napokban és közben melegfronti hatás várható.

Kéri János

Havi ételajánlat – Karácsony estére Mazsolás, tormás ponty

Kéri Jánosné

Hozzávalók: Filézett pontyszeletek, só, szemes bors, babérlevél, 2 dl fehér bor, két gerezd citrom, 2 dl tejföl, kevés reszelt torma, 20-25 szem mazsola, kevés liszt.

Elkészítés: Először főzolevet készítünk: a vízbe beletesszük a sót, a szemes borsot, a babérlevelet, a citromot és a fehér bort. Ha a fűszerek összefőttek, akkor rakjuk a lébe a kifilézt pontyszeleteket, és 10-15 perc alatt megfőzzük őket. Amikor megfőttek, kiszedjük, melegen tartjuk, és elkészítjük a mártást: a megmaradt főzolehez reszelt tormát, mazsolát, kevés lisztet és 2 dl tejfölt adunk, krémsűrűségűre főzzük. Ezzel meglocsoljuk a halat. Köretként vajban párolt petrezselymes burgonyát adunk hozzá.

KÉRI JÁNOSNÉ (Nagyvenyim)

Decemberi névnapok

1. hétfő	Elza
2. kedd	Melinda, Vivien
3. szerda	Ferenc, Olívia
4. csütörtök	Borbála, Barbara
5. péntek	Vilma
6. szombat	Miklós
7. vasárnap	Ambrus
8. hétfő	Mária
9. kedd	Natalia
10. szerda	Judit
11. csütörtök	Árpád
12. péntek	Gabriella
13. szombat	Luca, Otília
14. vasárnap	Szilárda
15. hétfő	Valér
16. kedd	Etelka, Aletta
17. szerda	Lázár, Olimpia
18. csütörtök	Augusta
19. péntek	Viola
20. szombat	Teofil
21. vasárnap	Tamás
22. hétfő	Zénó
23. kedd	Viktória
24. szerda	Ádám, Éva
25. csütörtök	Karácsony, Eugénia
26. péntek	Karácsony, István
27. szombat	János
28. vasárnap	Kamilla
29. hétfő	Tamás, Tamara
30. kedd	Dávid
31. szerda	Szilveszter

December 5., péntek

Pécs: Kortárs képzőművészeti kiállítás és vásár a Pécsi Műhelygalériában (Várady Antal u. 5/a). Nyitva: kedd-péntek 12-17 óra, szombat: 9-12-ig.

Keszthely: Élet a fában – **Keszthelyi Jenő**, barátunk és szerzőtársunk, intarziáművész kiállítása a Helikon Kastélymúzeumban. A Vadászati Múzeumban december 31-ig látható a kiállítás.

Pécs: Adventi vásár – december 22-ig.

Pécs: Minden, ami összeköt – Tér és imádság – kiállítás a Művészetek és Irodalom Házában. Megtekinthető: 2009. január 26-ig.

Nagykanizsa: Magyar plakát-retró – válogatás 30 év plakátművészetéből. Megtekinthető: 2009. január 31-ig. Helyszín: Képzőművészetek Háza.

Nagykanizsa: 80 év művészete – Z. Soós István kiállítása. Megtekinthető: 2009. március 1-ig.

Kaposvár: Bali Mária kiállítása a Kaposfüredi Művelődési Házban. Megtekinthető: december 31-ig.

Kaposvár: Egerváriné Árvai Márta festménykiállítása a „Biblia éve” alkalmából. Megtekinthető: 2009. január 5-ig. Helyszín: Töröcskei Közösségi Ház.

December 8., hétfő

Nagykanizsa: 18 óra – Művészetek megyéje Zala – a Pannon Nemzetközi Művésztelep kiállítása a Hevesi Sándor Művelődési Központban. Megtekinthető: december 22-ig.

December 9., kedd

Kaposvár: Peták Vásár – gyermekmunkák karácsonyi vására december 12-ig. Helyszín: Pajtaszínház, Kossuth tér.

December 10., szerda

Pécs: 19.30 – Ghymes: Mendika. A Ghymes együttes koncertje a PTE Szigeti úti Aulájában.

Közreműködik a Campanella Gyermekköros.

December 11., csütörtök

Pécs: 19 óra – ÉS-est. Kovács Zoltánnal, az Élet és Irodalom főszerkesztőjével, Csuha Istvánnal, a vers rovat szerkesztőjével és Forgách Andrással Ágoston Zoltán, a Jelenkor folyóirat főszerkesztője beszélget a Művészetek és Irodalom Házában.

December 13., szombat

Pécs: 9 óra – Luca-nap Árpád-kori emlékek között. Séta Cserkúton át Kővágószőlőre. Indulás: az uránvárosi buszvégállomásról 26-os autóbusszal. (A Pécsi Tájak-Korok Múzeumok Klub programja)

Pécs: 19.30 – A Szélkiáltó együttes karácsonyi koncertje a Pécsi Bazilikában.

December 14., vasárnap

Pécs: 19 óra – Jubilate Deo – karácsonyi dallamok és kórusművek. Az eszéki „LIPA” Horvát Vegyeskar és a pécsi Mecsek Kórus közös koncertje a Pécsi Bazilikában. Zongorán közreműködik: Sandra Mikulandra-Tutavac.

December 15., hétfő

Kaposvár: 16.45 – Karácsonyi táncos üdvözet – a NITA Dance Club műsora. Helyszín: Pajtaszínház, Kossuth tér.

Nagykanizsa: 9-18 óra – Nagykanizsai mézesnapok – Mézkestölés és vásár a Hevesi Sándor Művelődési Központban, december 19-ig.

Pécs: 19 óra – Schubert zongoraszonátái – Király Csaba koncertje a Művészetek és Irodalom Házában.

December 16., kedd

Kaposvár: 17 óra – A Kaposvári Református Kórus koncertje. Helyszín: Pajtaszínház, Kossuth tér.

December 17., szerda

Kaposvár: 17 óra – Bölcsőcske – a Gárdonyi Dalárda karácsonyi műsora. Helyszín: Pajtaszínház, Kossuth tér.

Pécs: 19 óra – Golestan – perzsa-magyar világzene. Hagyománytár Népzenei Koncertsorozat. Helyszín: Dominikánus Ház.

Pécs: 19 óra – Karácsonyi hangverseny – Király Csaba koncertje a Művészetek és Irodalom Házában.

December 18., csütörtök

Kaposvár: 17 óra – Fogadjátok a Kisdedet – az Együd Művészeti Iskola karácsonyi műsora. Helyszín: Pajtaszínház, Kossuth tér.

December 19., péntek

Kaposvár: 17 óra – Ó emberek, gondolatok mára... – a Füred Rock Színkör zenés karácsonyköszöntője. Helyszín: Pajtaszínház, Kossuth tér.

Nagykanizsa: 18 óra – A Nagykanizsai Ifjúsági Vonószeneke és a Virág Benedek Énekkar karácsonyi koncertje a Medgyaszay Házban

December 20., szombat

Nagykanizsa: 18 óra – A Kanizsa Big Band karácsonyi koncertje a Magyar Plakát Házban

Pécs: 19 óra – Hobo: Tom Waits – Rómeó Vérzik. Művészetek és Irodalom Háza. (Web: www.hobo.hu)

December 22., hétfő

Kaposvár: 19 óra – Karácsonyi Mise – a Benkó Dixieland Band koncertje. Helyszín: Csiky Gergely Színház.

Ez a Hetedhéthatár 241. száma

9771418

109005

08012

web-oldalunk: www.hetedhethatar.hu